

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

HUNGARIAN APPLIED ARTS

2019/4

RUZICKA Tünde: Flow étkezéslet (részlet) | Tünde RUZICKA: Flow dinner service (detail)

Fotó: Fejér János *(Cikkünk a 17. oldalon)*

TARTALOM

KIÁLLÍTÁSOK – MŰHELYEK

- 2 **Grafikus design**
A XXI. Országos Tervezőgrafikai Biennálé alkotásaiból válogatott tárlat és a Bauhaus 100 plakátkiállítás a Pesti Vigadóban (*Keppel Márton*)
- 11 **Egy rejtett életmű ismeretlen alkotásai**
Farkas Éva üvegművész alkotói világa (*Wehner Tibor*)
- 17 **A vizualitásnak és a környezettudatos szemléletnek mint innovációs értéknek a térnyerése a kézműves-iparművészetben**
A 2018. évi Kozma Lajos-ösztöndíjasok beszámoló kiállítása a szentendrei ÚjMűhely Galériában (*N. Mészáros Júlia*)
- 25 **Ezer év rejtélye**
Az inkák aranya kiállítás a Komplexben (*Zoltán Tamás*)
- 30 **Érzéki oázis**
Lámpák, bútorok, lakáskiegészítők a Magyar Design 2019 kiállítási standjáról (*Mayer Kitti*)
- 35 **A harmadik dimenzió**
A PTE formatervezés tanszékén készült legújabb munkák a FISE Galériában (*Gáspár György*)
- 39 **Kötődések és szakadások**
Laczák Géza és Zidarics Ilona ötvösművészek tárlata a Józsefvárosi Galériában (*Sára Ernő*)
- 42 **Törékeny történelem**
Porcelánkiállítás az Óbudai Múzeumban (*Szabó Emma Zsófia*)
-
- ÉRTÉKÖRZÉS
- 47 **Díszítőérzékkel átszőtt tudás**
150 éve született Körössy Albert Kálmán (1869–1955) építész (*Baldavári Eszter*)
-
- TÁRGYKÖZELBEN
- 52 **Milyen a Bauhaus plakáton?**
Gondolatok a Bauhaus 100 kiállítás juniordíjas alkotásáról (*Szőnyeg-Szegvári Eszter*)
-
- 54 **Hírek**

CONTENTS

EXHIBITIONS – STUDIOS

- 2 **Graphic Design**
Selected works from the 21st Graphic Design Biennial and the Bauhaus 100 poster show in Pesti Vigadó (*Márton Keppel*)
- 11 **Unknown Works of a Hidden Oeuvre**
The creative realm of glass artist Éva Farkas (*Tibor Wehner*)
- 17 **Handicrafts designers displaying the growing innovative values of visuality and environment-consciousness**
Reporting exhibition of the 2018 Kozma Lajos scholarship holders at ÚjMűhely Gallery, Szentendre (*Júlia N. Mészáros*)
- 25 **Mystery of a Thousand Years**
The Treasure of the Incas in the Komplex (*Tamás Zoltán*)
- 30 **Sensual Oasis**
Lamps, pieces of furniture, home accessories at the Hungarian Design 2019 stand (*Kitti Mayer*)
- 35 **The Third Dimension**
Latest works from the department of design at Pécs University shown in the FISE Gallery (*György Gáspár*)
- 39 **Ties and Tears**
Works by goldsmiths Géza Laczák and Ilona Zidarics at Józsefváros Gallery (*Ernő Sára*)
- 42 **Fragile History**
Porcelain show at Óbuda Museum (*Emma Zsófia Szabó*)
-
- SAFEGUARDING OF VALUES
- 47 **Knowledge Interlaced with a Decorative Sense**
Architect Albert Kálmán Körössy (1869–1955) born 150 years ago (*Eszter Baldavári*)
-
- CLOSE-UP
- 52 **What is Bauhaus like in a poster?**
Ruminating about the junior prize winner poster of the Bauhaus 100 exhibition (*Eszter Szőnyeg-Szegvári*)
-
- 54 **News**

A CÍMLAPON | ON THE FRONT COVER:

FARKAS Éva: Vízék hutaüvegek

Éva FARKAS: Aqua blue blown glass vessels

2018, szabadon formált hutakész kristályüveg, fém-oxidál színezett (a bárdudvarnoki hutában készült munkák), magasság: 20–30 cm

Fotó: Dvorszky Anna (*Cikkünk a 11. oldalon*)

A HÁTSÓ BORÍTÓN | ON THE BACK COVER:

HANNABI: Model No. 9, BOX Hyperactive kanapérendszer és háttámla/kartámla polc mint asztal; HANNABI & SÖPTEI Eszter: Párna; Ramón NIETO (Nieto Light): OBESUS lámpa

HANNABI: Model No. 9, BOX Hyperactive sofa system and backrest/armrest shelf as table; HANNABI & Eszter SÖPTEI: Cushion; Ramón NIETO (Nieto Light): OBESUS lamp

Fotó: Glázer Attila (*Cikkünk a 30. oldalon*)

Grafikus design

A XXI. ORSZÁGOS TERVEZŐGRAFIKAI BIENNÁLÉ
ALKOTÁSAIBÓL VÁLOGATOTT TÁRLAT
ÉS A BAUHAUS 100 PLAKÁTKIÁLLÍTÁS A PESTI VIGADÓBAN

Száz évvel ezelőtt, 1919. április 12-én látta el kézjegyével Walter Gropius a weimari képzőművészeti főiskola és az iparművészeti iskola egyesítésének alapokmányát, az így létrejött intézmény Bauhaus néven került állami nyilvántartásba. Még ebben a hónapban Walter Gropius közreadta a Bauhaus manifesztumát, amelyben lánglelkű szónoklatot intézett a jövő generációihoz:

„Az iskolákat újra a műhelynek kell felváltania. Legyen végre ismét építő a mintarajzolók és iparművészek rajzoló-festő világa! Ha az alkotótevékenység iránt vonzalmat érző ifjúság megint azzal kezdheti pályáját, hogy kézművesszakmát tanul, mint régen, a jövőben a terméketlen »művész« nem ítéltetik többé tökéletlen művészkedésre; készségei megnyitják előtte a kézművesség útját, ahol jeleset alkothat. Építészek, szobrászok, festők: vissza a kézművességhez! Mert nincs »hivatalos művész«! Nincs lényegi különbség művész és kézműves között.” (Tandori Dezső fordítása)

Forradalmi gondolatok ezek és mindenekelőtt avantgárd szemléletű kívánalmak, amelyek történelmi jelentőségét igazolja, hogy az elmúlt száz esztendőben olyan merőben eltérő stílusirányzatok tűzték zászlajukra, mint az organikus szemléletmódban vagy a minimalizmusban testet öltő elgondolások. Akkor tehát mi az a közös szellemi metszéspont, amely hivatkozási alapot jelent ebben a divergens evolúcióban? Megítélésem szerint a választ a múlt viszonylatában értelmezett jelen idejű magatartás adhatja meg. Tévedés azt gondolni, hogy a modernitás, mint korszellem, a jövő kitalálásának letéteményese. Tévedés azt gondolni, hogy a modern

művésznak az a feladata, hogy újdonságot találjon föl. Tévedés azt gondolni, hogy a jövőbe tekintés egy autonóm program, nem pedig a múlt és a jelen történéseinek szintetizálása. Kétségtelen, hogy amennyiben termékeny talajból nő ki és nem meddő törekvés hajtja a szándékot, akkor a modernitás létjogosultságot nyer, különben csak az ötlet és mesterkélttség felszínes reflexiója marad. A művészettörténet szemüvegén végigtekintve a 20. századon, a modern művészet legnagyobbjainak zsenialitása éppen abban mutatkozott meg, hogy értékelve saját koruk jelen idejű válaszokat igénylő állapotát, a múlt érvényes modelljeit használták föl az aktualitások őszinte szembenézéséből adódó eszközkészletével. Pablo Picasso biciklinaryeghez applikált kerékparkormánnyal alkotott bikafejet, amely a törzsi művészet totemista ábrázolásait és a bikaviadalok archetípusait idézte meg absztrakt szoborban, míg Marcel Duchamp egy biciklikereket helyezett egy hokedlire, és elnevezte *ready-made*-nek, ami nyilvánvalóan szellemes ötlet és számos szabad asszociációt indíthat be. Picasso a múltból merített és modern művészetet teremtett, Duchamp a jövőt akarta kitalálni és szemfényvesztést idézett elő. A következmények napjainkra olyan változásokat eredményeztek a művészet megítélésében, hogy véleményessé váltak a kommunikáció során használatos foglaimaink is.

A Bauhaus a 20. század vizuális kultúrájára és tárgyalakotó formavilágára talán a legnagyobb hatást gyakorló szellemi irányzat és oktatási intézmény volt, amelynek alapeszméjét a korszerű design társadalomformáló és életminőséget emelő eszményképébe vetett hit határozta meg.

ÁRENDÁS József: Bauhaus, plakát | József ÁRENDÁS: Bauhaus, poster | 2019, digitális print, 100x70 cm

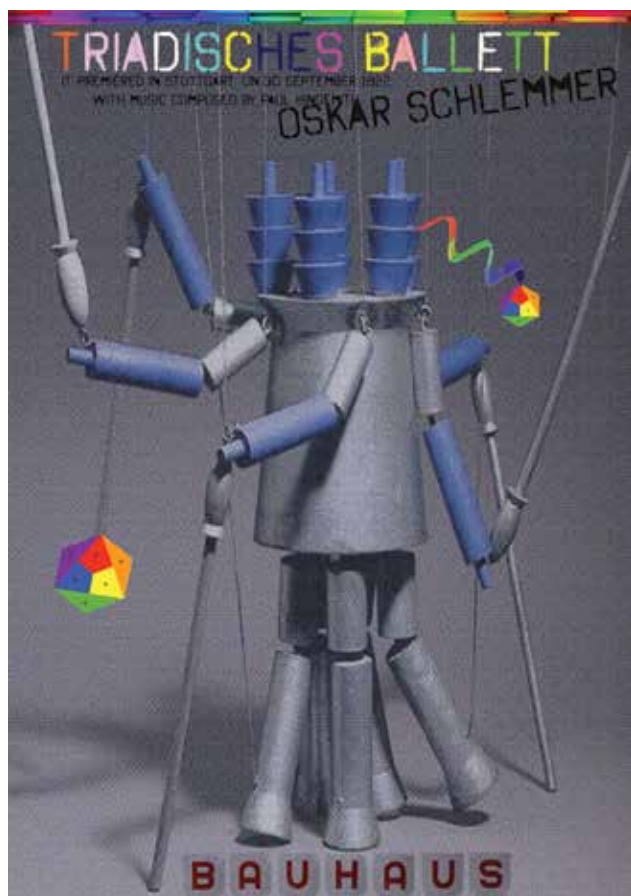
AUTH Attila: Breuer Marcell, plakát | Attila AUTH: Marcel Breuer, poster | 2019, digitális print, 100x70 cm

Az arisztokrácia idejérmúlt rendje és az erkölcsi normák megkérdőjelezése közvetlenül vezetett az első világégéshez, amelyből egy új társadalom utópisztikus megvalósításához vezető utat a design mindenre kiterjedő alkalmazásában láttak megvalósíthatónak a Bauhausban. Gyakorlati szempontból visszatértek ahhoz a középkori szemlélethez, amikor még az autonóm művész és az alkalmazott kézműves személyét egy alkotó egyesítette önmagában, ugyanakkor bármínemű középkori romantikától mentesen a technológia és az ipari civilizáció jövőformáló mindenhatóságát hirdették. A Bauhaus alapelvei megteremtettek egy olyan esztétikai kifejezésmódot, ami a modernizmus központi eszméjévé vált a funkciót követő forma követelményétől az anyagot hitelesen érzékeltető felhasználáson át a „kevesebb több” filozófiájáig. A Bauhaus oktatási struktúrájában az elméleti képzés legfontosabb fogalomkörei a formatan köré épültek, és a *megfigyelés*, a *megjelenítés* és a *formaadás* szisztematikus rendszerében érvényesítették a design tevékenységi sorrendjét. A mai napig ezen a három modulon nyugszanak az ipari design, az építészeti design és a grafikus design mechanizmusai.

Szó szerint és átvitt értelemben ennek jegyében érkezünk a jelenbe és a Pesti Vigadóba, ahová *Grafikus design*

címfelirattal csábította be a látogatót a kültéri molinó. Talán nem cseng mindenki fülének familiárisan a „grafikus design” szókapcsolat, mindazonáltal a tervezőgrafika szóösszetétel jelenlegi közmegegyezésen alapuló megnevezése és az alkalmazott grafika szókombináció régebben anyakönyvezett megjelölései helyett, megítélés szerint, szabatosabb terminológiai használatot eredményez ez az elnevezés, amelyben a szóelemek alapjelentésű tömörsége és közvetlen jelentésrétege összegzi a kifejezés tartalmát, ráadásul érvényes kortárs nemzetközi viszonyítási közegbe emeli az ilyenformán jelölt produktumokat. A tervezőgrafika vagy „grafikus design” strukturális és részletelemző gondolkodáson alapuló problémamegoldó módszertan, amelynek művelői a különböző kíváncsalmaknak egybehangozó és következetes szerzői.

A hazai vizuális kommunikáció legfrissebb eredményeinek kétvétenkénti seregszemléje immár negyven esztendőre tekint vissza. A műfaj doyenje, Papp Gábor grafikusművész által életre hívott kezdeményezés kezdeti éveit után számos pályatárs segítő közreműködését követően az elmúlt több mint negyedszázadban Szepes Hédi művészettörténész bábáskodott a tervezőgrafikai biennálék megszületésénél.

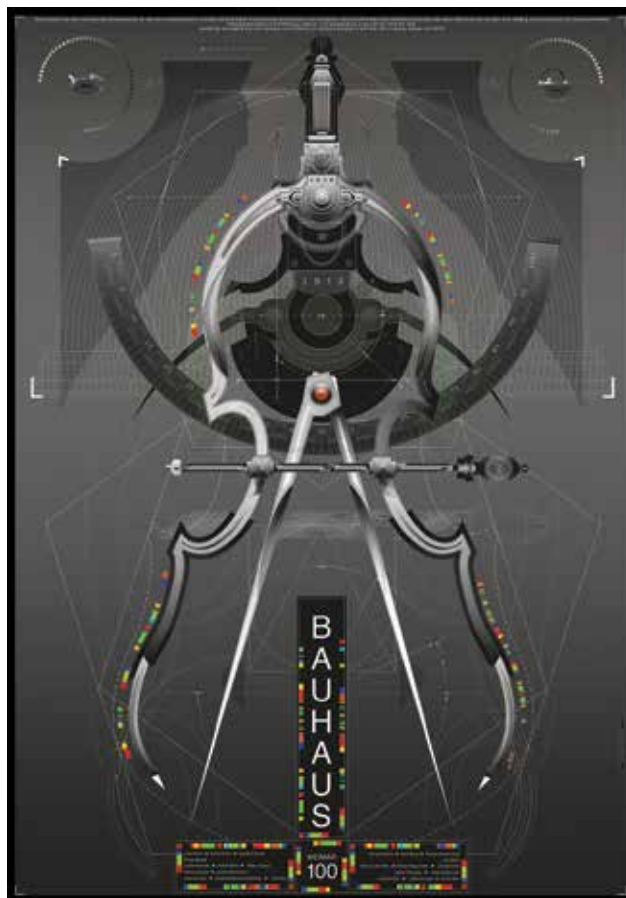
HORKAY István: Oskar Schlemmer – Triadisches Ballett, plakát
István HORKAY: Oskar Schlemmer – Triadisches Ballett, poster
2019, digitális print, 100x70 cm

BUDAI Lotte: A létezés nyomában, plakát
Lotte BUDAI: In the track of existence, poster
2019, digitális print, 100x70 cm

MOLNÁR Gyula: Hommage à Bauhaus, plakát
Gyula MOLNÁR: Hommage à Bauhaus, poster
2019, digitális print, 100x70 cm

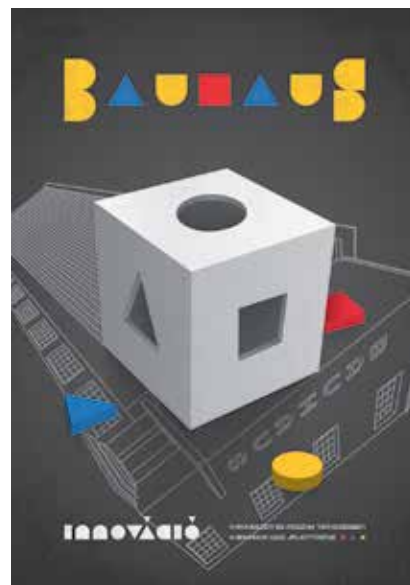
FELSMANN Tamás: Bauhaus 100, plakát
Tamás FELSMANN: Bauhaus 100, poster
2019, digitális print, 100x70 cm

VASVÁRI Péter: Bauhaus-ambigramma, plakát
Péter VASVÁRI: Bauhaus-ambigram, poster
2019, digitális print, 100x70 cm

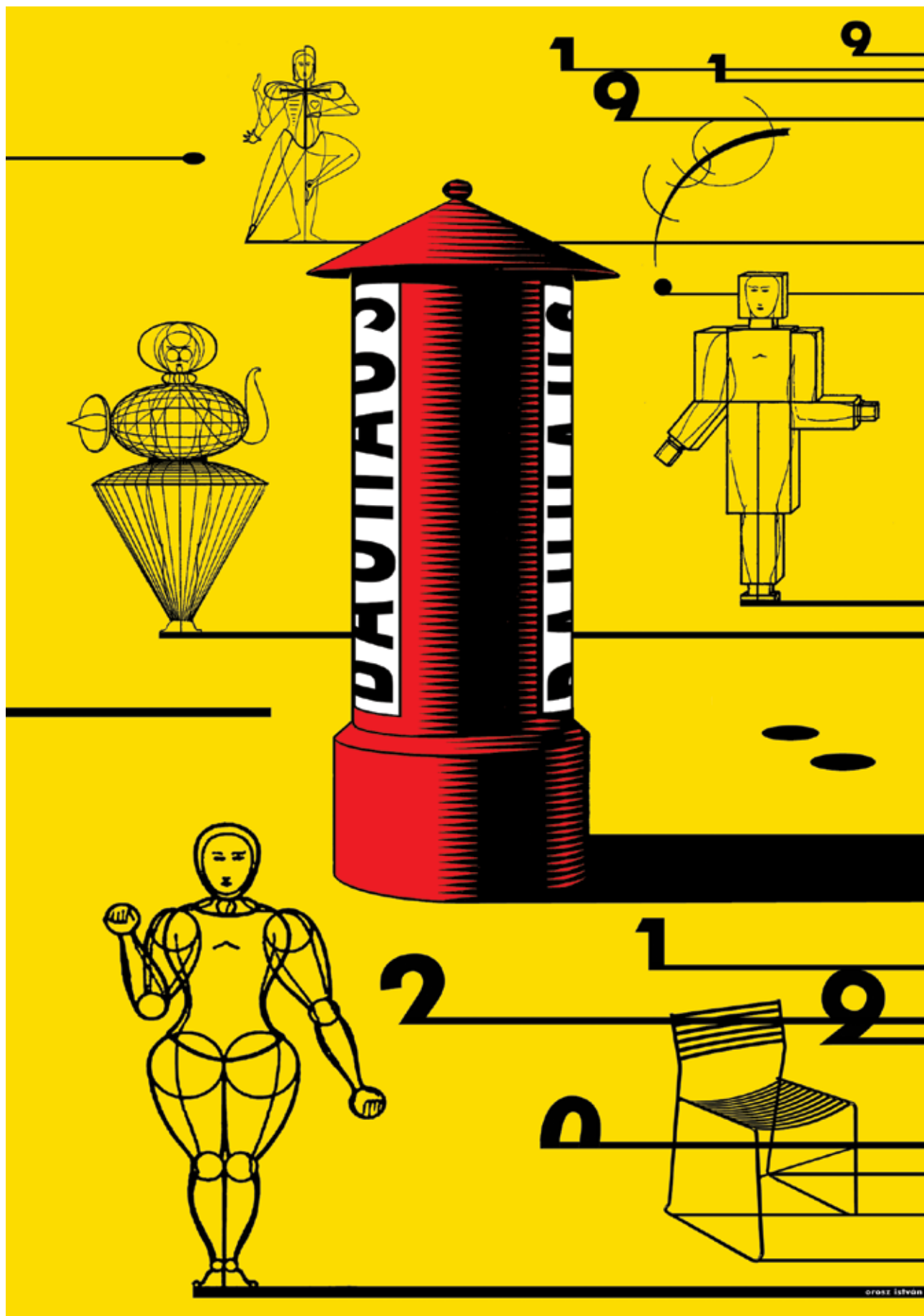
NAGY András: Zen – Bauhaus, plakát
András NAGY: Zen – Bauhaus, poster
2019, digitális print, 100x70 cm

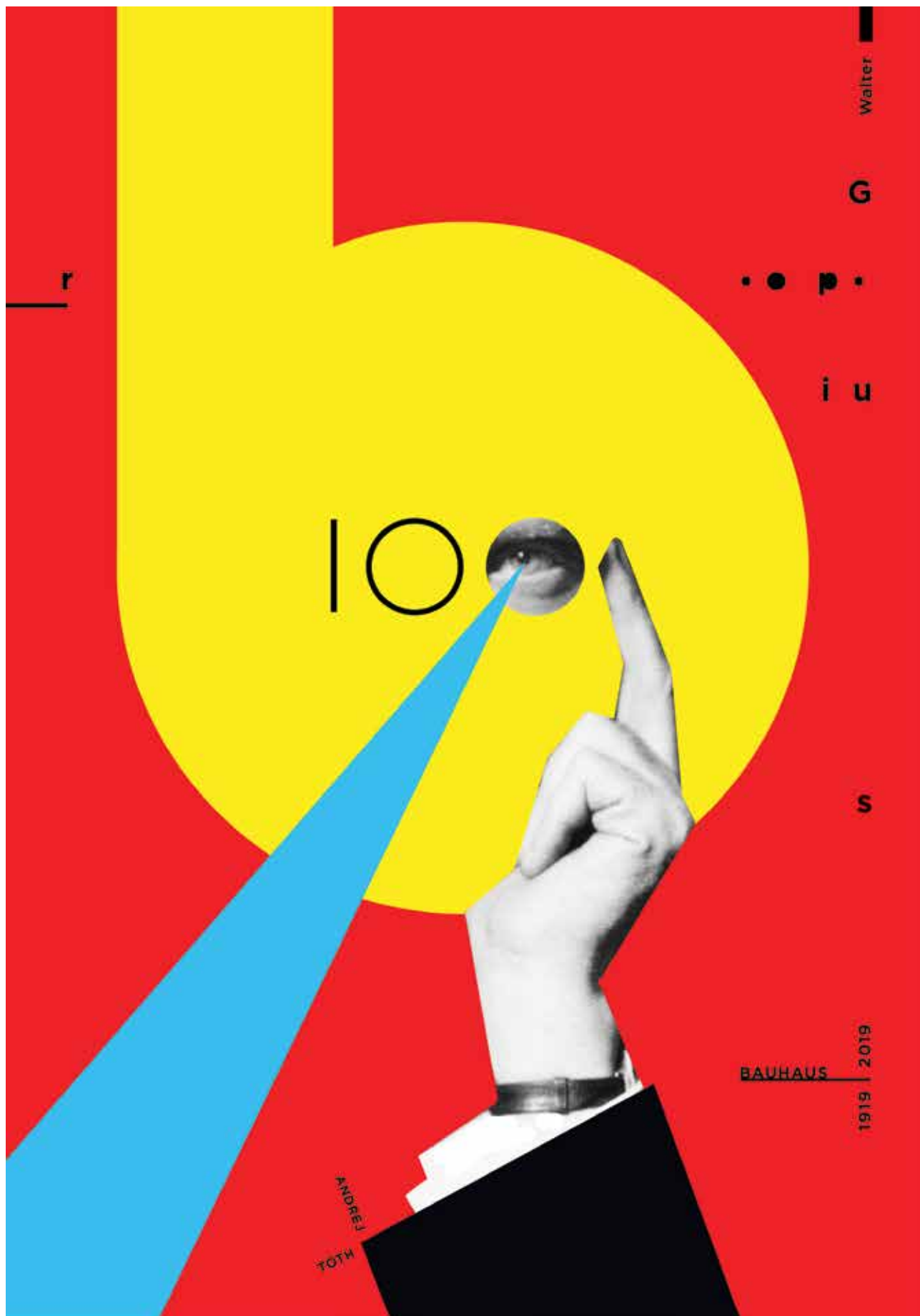
KÁNTOR Attila: Bauhaus – Innováció, plakát
Attila KÁNTOR: Bauhaus – Innovation, poster
2019, digitális print, 100x70 cm

MAJOR Imola: Az emberi elme olyan, mint az esernyő, plakát | Imola MAJOR: The human brain is like an umbrella, poster
2019, digitális print, 100x70 cm

OROSZ István: Bauhaus 1919–2019, plakát | István OROSZ: Bauhaus 1919–2019, poster | 2019, digitális print, 100x70 cm

TÓTH Andrej: Bauhaus 100, plakát | Andrej TÓTH: Bauhaus 100, poster | 2019, digitális print, 100x70 cm

Az áprilisban nyílt budapesti kiállításon a XXI. Országos Tervezőgrafikai Biennálé válogatását tekinthette meg a Vigadó Galériába látogató közönség. Az alkotók egyéni kézjegye és individuális nyelvezete a művészi önkifejezés szabadságának dominanciájáról tanúskodott. Mindazonáltal nem elhanyagolható tény, hogy a tervezőgrafika vizuális tartalma eredendően haszonelvű követelményeknek van alárendelve. Ha az egyenlet egyik oldalán szűkös az ipari termelés és az önálló gazdasági prosperitás végterméke, akkor szerényebb nagyságrendben lehetséges megvalósult eredményhez lokális alkalmazott művészetet rendelni. Kedvező kísérőjelenség viszont a szuverén művészi kvalitás kibontakozása, ami ismét ráirányította a reflektorfényt az egyedi grafika és illusztráció belföldi prioritására. A tervezőgrafika vagy „grafikus design” számos kategóriát magában foglal, amelyek közül hazai viszonylatban vitathatatlanul kiemelkedik a plakátművészet műfaji specifikuma. A kiállítás a Bauhaus alapításának 100. évfordulója alkalmából a „grafikus design” legprosperálóbb magyarországi műfajának alkotásaival tisztelt az intézmény szellemisége előtt. A Bauhaus tervezőgrafikai koncepciója minimális látványelem alkalmazására és a funkciótlan dekorativitás felszámolására épült, aminek szembevető hitelessége a tipográfia formavilágának és színösszetételének letisztultságában nyilvánult meg. A tipográfia – amely racionális és matematikai rendszereken alapult – volt a Bauhaus egyik legnagyobb hatású öröksége. Az arculatok megtervezésénél a koordináta-háló és az arany metszés szabálya minden kiviteli megoldás részét képezte. Ekkor indult korszakos hódító útjára a félkörvör és talpatlan betűtípus. A tervezőgrafikában domináló színhasználat a Bauhaus lényegiségét tükrözve az univerzális alapszínekben, valamint a fekete-fehér ellentétpárban nyilvánult meg.

A Magyar Művészeti Akadémia Iparművészeti és Tervezőművészeti Tagozata által meghirdetett, Bauhaus 100 tematikájú nyílt pályázaton a részt vevő tervezőgrafikusok alkotásaiból szakmai zsűri választott ki nyolcvan plakátot. A hazai kommunikációs design

SENGAI Gibon: Univerzum | SENGAI Gibon: Universe | 1830 körül, ecsetrajz, tus, papír, 28x48 cm (Mitsubishi Ichigokan Museum, Tokió)

Fotó: Arts Council of Great Britain

képviselői tartalom szempontjából a Bauhaus tanárainak személyére és oktatási módszereinek eredményeire irányították figyelmünket, míg a művek kidolgozásának stílári elemeiben egyfelől a kánonná vált technikai tudás és művészettörténeti korszakosság nosztalgikus hatását elevenítették fel, másrészt az egyéni látásmódban és művészi önkifejezésében megfogalmazott általános érvényű Bauhaus-eszmét interpretálták. Kétséget kizáróan a leginspirálóbb hatást a három alapszínhez rendelt mértani formák és a Bauhaus tipográfiája gyakorolták a plakáttervezők témaválasztására.

Végezetül visszakanyarodva a művészettörténeti vizsgálódás módszertanának korábban tételezett alap gondolatához, álljon példaként Sengai Gibon japán zen buddhista szerzetes 1830 körül készült ecsetrajza az univerzumról, amelyről csaknem két évszázad távlatából anakronisztikusan azt mondhatnánk, hogy a Bauhaus három mértani alakzatának felhasználásával készült. Sengai a *Szem gyógyszere* című értekezésében a következőket írja: „A kör a végtelent jelképezi, a végtelen minden létező alapja, de a végtelen önmagában formátlan. Mi emberek, akik érzékekkel és értelemmel rendelkezünk, kézzelfogható formákat igénylünk. Ez a háromszög. A háromszög minden formának a kezdete. Ebből jön először a négyzet, amely megduplázódott háromszög. Ez a kettőződés végtelenül folytatódik. Így jutunk el a sokhoz, amit a kínai filozófia – tízezer dolognak – nevez, vagyis az univerzumhoz.” (K. M. fordítása)

Johannes Itten, a Bauhaus egyik legjelentősebb teoretikusa, aki maga is zen buddhista köpenyben járt-kelt a Bauhausban, az 1921-ben megjelent *Utópia* című kiadványban az „expresszív színelmélet” fejezetben jut el végső következtetésként a kék kör, a sárga háromszög és a vörös négyzet elméletéhez. Vaszilij Kandinszkij, az absztrakt festészet atyja, aki maga is a buddhista meditáció napi gyakorlója volt a Bauhausban, az 1926-ban megjelent *Pont és vonal a síkban* című tanulmányában tudományos alapon magyarázza a kör-háromszög-négyzet alapvető konklúzióját. Ezek a szellemóriások a múlt egyetemes értékeinek és a jelen aktuális eredményeinek egységét létrehozva tették le az előttük álló jövő alapjait és a modern művészet fundamentumait.

KEPPEL Márton
művészettörténész

(„Grafikus design” – Válogatás a XXI. Tervezőgrafikai Biennálé alkotásaiból és „Bauhaus 100” plakátkiállítás. Pesti Vigadó – Vigadó Galéria, Budapest, 2019. április 10. – május 26.)

A szöveg a kiállításmegnyitó rövidített, szerkesztett változata.

Egy rejtett életmű ismeretlen alkotásai

FARKAS ÉVA ÜVEGMŰVÉSZ
ALKOTÓI VILÁGA

Néhány évvel ezelőtt, az *Art Limes* című folyóirat regionális kiadványsorozatának dorogi alkotóművészeket bemutató, 2014/1-es számában megtört az egyik, az egykori bányásztelepüléshez erős szálakkal kötődő, jelentős életművet övező, korábbi csend. Ekkor a szakmai közegen túl a szűkebb pátria művészetkedvelői körében is az ismeretlenségben lappangó munkásság kezdetei és fontosabb jellemzői rajzolódtak meg Farkas Éva üvegművész önéletrajzában közreadása által. A művész így foglalta össze a dorogi–tokodi környezetből induló életútjának, művészi pályájának főbb állomásait:

„Bajánsenyén születtem 1948-ban. Négyéves voltam, amikor a falunkban uralkodó politikai viszonyok miatt »átmeneti« időre Dorogra menekültünk a rokonainkhoz. Végül aztán itt maradtunk. Az általános iskolai osztályokat Dorogon, a középiskolai tanulmányokat Esztergomban végeztem. A rajzolás, a festés fiatal éveim rendkívül fontos elfoglaltsága volt. A dorogi kultúrházban működő rajzszakkör állandó, a foglalkozásokat rendszeresen és lelkesen látogató tagja voltam. Az érettségi után, 1967-től a Tokodi Üveggyár tervezőosztályán műszaki rajzolóként dolgoztam. Itt ismerkedtem meg az üveggel, a hutával. A gyár élete, működése nagy élmény volt számomra. A tokodi gyárban tudtam meg, hogy a budapesti Magyar Iparművészeti Főiskolán elindult az üvegtervező szak. 1968-ban sikeres felvételi vizsgát tettem a budapesti főiskolán, és megkezdtem üvegművészeti tanulmányaimat.”

DVORSZKY László – FARKAS Éva: Csillár, Akadémiai Klub,
Magyar Tudományos Akadémia, Budapest
László DVORSZKY – Éva FARKAS: Chandelier, Academy Club,
Hungarian Academy of Sciences, Budapest
1998, savazott kristályüveg, antiküveg betét, réz, kézi öntvény, 150 x Ø 100 cm
Fotó: Dvorszky Anna

DVORSZKY László – FARKAS Éva: Világítóttestek, Szivárvány Kultúrpalota, Kaposvár
László DVORSZKY – Éva FARKAS: Illuminators, Szivárvány Culture Centre, Kaposvár
2010, antik színesüveg, savazott kristályüveg, réz, kézi öntvény, Ø 300 cm
Fotó: Dvorszky Anna

FARKAS Éva: Díszüvegek (részletek) | Éva FARKAS: Decorative glass objects (details)
1990, szabadon formált hutakész kristályüveg, fém-oxiddal színezett, a teljes méret: 15 x Ø 15–18 cm
Fotó: Dvorszky Anna

Farkas Éva ezután megemlékezett arról, hogy a főiskolán a rendkívül sokoldalú, újjító szellemű alkotó, Z. Gács György festő, szobrász és üvegművész volt a mestere, és hogy 1972 után, miután megkapta diplomáját, a salgótarjáni üvegyárban dolgozott tervezőként, ahol hajlításal, rogyasztással, üvegfestéssel foglalkozott, de önálló művészi elképzeléseinek valóra váltására nem volt lehetősége. Új perspektívák nyíltak meg előtte azonban 1975-től, amikortól a budapesti tervezőintézetekkel együttműködve, építészekkel és belsőépítészekkel együtt dolgozva új, modern épületek és régi építészeti emlékek belső tereinek üvegművészeti berendezéseit tervezhette meg

és kivitelezhette: az 1980-as évektől sorozatban készültek az általa megálmodott egyedi üveglakok, üvegfalak, térelválasztók, világítótestek. A 2006-ban közreadott magyar üvegművészet lexikona részletes műtárgylistával tanúsítja ebbéli nagy formátumú tervezői, és a férjével, Dvorszky László belsőépítésszel közösen végzett kivitelezői tevékenységét: így azt, hogy a Farkas Éva által tervezett és megformált, az adott belső tér stílusával – nemegyszer műemléki, historizáló, szecessziós vagy art decós jellegével –, funkciójával, atmoszférájával együtthangzó lámpák – csillárok, mennyezeti világítótestek, falikarok – és üvegfalak, dísztükrök kerültek számos közintézménybe,

szolgáltató létesítménybe, kereskedelmi és vendéglátóipari egységbe. Így Farkas Éva nevéhez és művészetéhez, üvegművészeti aspirációihoz fűződő alkotásként, illetve a Farkas–Dvorszky-páros együttes törekvéseinek tanújaként valósult meg többek között a budavári Hilton Szálló, az Andrásy úti Magyar Állami Operaház, a városligeti Gundel étterem, a Széchenyi téri Magyar Tudományos Akadémia-palota, a keszthelyi Festetics-kastély, a pécsi Főposta, a szegedi pályaudvar és a Reök-palota, a gödöllői királyi váró épületeinek enteriőrjeibe, valamint számos szálloda, bank és más középület belső tereibe illesztett világítótest, csillár, falikar, tükör és térelválasztó üvegfal. E bonyolult, számos más területen dolgozó szakemberrel és művésszel való együttműködést megkövetelő munka során olyan, az adott környezetbe illeszkedő, de egyszerre mind a belső tér atmoszféráját mintegy meghatározó, nagy méretű lámpakompozíciók születtek, amelyeknek a reprezentatív megjelenésén túl a világítási funkciókat is tökéletesen kellett, kell szolgálniuk. A sokrétű, más és más funkcionális és esztétikai követelmények és környezeti adottságok mindig más technikai kivitelezés alkalmazását, más stilisztikai jellemzőkkel felruházott munkákat követeltek meg: az üvegmatériát fúvás, rogyasztás, festés, homokfúvás, savazás eljárásokkal realizálta a művész. Lissák György

FARKAS Éva: Kék díszüveg | Éva FARKAS: Blue ornamental vase
2018, szabadon formált hutakész kristályüveg, színezőróddal színezett
(a bárdudvarnoki hutában készült munka), magasság: 20 cm
Fotó: Dvorszky Anna

FARKAS Éva: Tárolóüvegek fedővel | Éva FARKAS: Glass containers with lid
1982, faformába fúvott, felületén festett üveg, fedőfogó: egyedi, szabadon formált (a Salgótarjáni Öblösüveggyárban készült munkák), 15–20 x Ø 10 cm
Fotó: Dvorszky Anna

FARKAS Éva: Díszüveg | Éva FARKAS: Ornamental glass vessel
1987, szabadon formált hutakész kristályüveg, színezőróddal színezett (az Üvegipari Művek Kutató Intézetének hutájában készült munka), 30 x Ø 15–23 cm
Fotó: Dvorszky Anna

FARKAS Éva: Zöld díszüveg | Éva FARKAS: Green glass object
2018, szabadon formált hutakész kristályüveg, színezőróddal színezett (a bárdudvarnoki hutában készült munka), magasság: 23 cm
Fotó: Dvorszky Anna

A *formáról* című könyvében a funkcionális térrel és az atmoszférával együttlélegző kitűnő példaként emlékezik meg a budapesti Hunguest Utazási Iroda ügyfélszolgálati irodájának hangulatát meghatározó, a Farkas Éva és Dvorszky László alkotópáros munkájaként tervezett és kivitelezett, szitakötőszárnyakkal díszített lámpáról, amely a mozgalmasságával és „a belső tér formastruktúrájával a pszichológiai funkción keresztül utal az utazásra”. Egyszerűbben, kissé világosabban fogalmazva: a szitakötő-lámpa is a Farkas–Dvorszky-alkotópáros alapvetően alkotói szabadságra törő formateremtő szándékainak és törekvéseinek jegyében született meg.

Mindezen nagy, sok esetben jelentős energiákat felemésztő, hosszú alkotói időtartamokat megkövetelő, komplex feladatok teljesítése közben csak mintegy elvétve, a salgótarjáni és tokodi üvegyárba visszajárva, valamint később a bárdudvarnoki műhelyben és a karcagi üzemben valósíthatta meg Farkas Éva az autonóm, a megrendelésektől és a külső körülményektől független üvegtárgytervezői elképzeléseit. Vagyis nem folyamatos önálló tárgytervezői tevékenység áll a háttérben, hanem esetlegesen epizódszerű. Ez egyszersmind magyarázatot ad arra is, hogy e művész csak ritkán rendezett, rendezhetett kiállításokat: egy-egy szentendrei és salgótarjáni bemutatót követően 1992-ben a dorogi József Attila Művelődési Házban jelentkezett önálló kollekcióval, vagyis elmondható, hogy jó negyedszázad elmúltával már igencsak elérkezett egy újabb fellépés ideje. Így 2018-ban ismét pályakezdésének színterén, Dorogon rendezett üvegtárgyaiból válogatott, visszapiillantó tárlatot. Amiként a magunk mögött hagyott évszázadban bemutatott műegyüttesekben, az újabb bemutatón is egyedi tervezésű és kivitelű használati és díszüvegek kerültek közönség elé: pohárkészletek, edények, vázák és kelyhek, tálak és tárolóedények, dobozok. A mintegy negyven év kényszerűen szaggatott munkásságát tükröztető együttes felölelte a főiskolai diplomamunkát, a házigyárilakás-program szellemét sugárzó edény- és pohárkészleteket, és a közelmúltban a bárdudvarnoki műhelyben készült műveket egyaránt. Miként a lámpakollekció, a technikai kivitel vizsgálva ez az együttes is roppant változatosnak minősíthető, s olyan alkotásokból szerveződik, amelyeknek minden darabja egyedi, kézművestechnikával alakított, és színalkalmazásában festői hatásokat élesztő, s formarendjében különleges. A Farkas Éva által alakított forma mindig egyszerűsége törő, letisztult, nagyvonalú, de nemegyszer, s különösen az újabb munkákra jellemző ez, eltér a szabályos formáktól: felbontja az egységes megjelenést, váratlanul megtöri a finoman meghajló üvegtest-palástot, kerüli a konvencionális üvegtest-lezárulásokat. S mindez magától értetődő szakmai

biztonsággal, technikai tökélyvel kivitelezetten, finoman mérlegelt, érzékeny méret- és arányrendszerekben, a használhatóságot, a funkcionális lehetőségeket is hordozó, különös szépségű tárgyakban testesül meg.

FARKAS Éva: Sárga gömb díszüveg | Éva FARKAS: Yellow spherical vase 1980, hutakész, szabadon formált, anyagában színezett üveg (a Salgótarjáni Öblösüvegyárban készült munka), Ø 20 cm

Fotó: Dvorszky Anna

Az üveg szeretetéről vallanak Farkas Éva fentebb idézett életrajzának zárósorai. Miután nagy veszteségként minősíti a kétszáz éves tokodi üvegyár bezárását és több generációra visszatekintő szakembergárdájának szélnek eresztését, leszögezi: „Az 1990-es évektől saját vállalkozásban a mai napig aktív tervezői-kivitelezői tevékenységet végzek. A legkisebb feladatot is teljes értékű kihívásnak tekintem. Kiállításokon ritkán veszek részt, elsősorban megbízásokat teljesítek. Minden elkészült, átadott munkámnál megélem az alkotás varázslatos folyamatát, az adott feladat teljesítésének és a szakmai kihívásnak való megfelelés nagyszerű élményét. Az elmúlt negyven év az üveg vonzáskörében telt el, most is így élek, elégedetten, hiszen azt csinálhatom, amit szeretek: az ÜVEGET.” E varázslatos titokzatosságú matéria régi és erős dorogi–tokodi kötődésű mestere műveivel, rejtett életművének alig-alig ismert alkotásaival azt igazolta és igazolja, hogy nemcsak az alkalmazott, a megbízásra készült, az építészettel együtt megszólaló üvegmunkák szférájában, hanem az önálló üvegtárgytervezésben is a modern magyar üvegművészet legkiválóbb alkotói között kell számontartanunk, akinek újabb és újabb, friss szemléletű és szabad szellemiségű munkái megszületése elé a jövőben is nagy-nagy várakozással kell tekintenünk.

WEHNER Tibor
művészettörténész

A vizualitásnak és a környezettudatos szemléletnek mint innovációs értéknek a térnyerése a kézműves-iparművészetben

A 2018. ÉVI KOZMA LAJOS-ÖSZTÖNDÍJASOK BESZÁMOLÓ KIÁLLÍTÁSA A SZENTENDREI ÚJMŰHELY GALÉRIÁBAN

A Kozma Lajos kézműves-iparművészeti ösztöndíjat évente tíz 35 év alatti, önálló alkotótevékenységet folytató, saját vállalkozást építő vagy friss egyetemi diplomával rendelkező, pályakezdő iparművész nyerheti el. Az ösztöndíjra évente kell pályázni, és a támogatás maximum háromszor nyerhető el. A legkiválóbb pályázók lehetőséget kapnak arra, hogy választott témáikban 12 hónapon át intenzíven kutassanak, innovatív kísérleteket folytassanak, ötleteiket eladható termékekkel fejlesszék, saját márkát építsenek, vagy magasabb szintre emeljék kézműves-iparművészeti vállalkozásukat.

A nyertes művészek az ösztöndíj időtartama alatt készült munkáikat beszámoló kiállításon mutatják be, ami kiemelkedő jelentőségű eseménynek számít a hazai iparművészeti életben. Ennek megfelelően a beszámoló tárlat 1994-ig a Tölgyfa Galériában, ezt követően a Moholy-Nagy László formatervezési ösztöndíjasokéval együtt az Iparművészeti Múzeumban kapott méltó helyet és kiemelt figyelmet. A múzeum felújítása óta azonban nincs állandó helye, s évről évre egyre távolabbra kerül a főváros legfontosabb művészeti központjaitól. E nemkívánatos helyzeten átmenetileg javíthat, hogy az idei évben az ösztöndíjat kezelő MANK (Magyar Alkotóművészeti Közhazsnú Nonprofit Kft.) által működtetett szentendrei Újműhely Galéria (korábban Műhely Galéria) lett a tárlat helyszíne. A galéria ugyan

Budapesten kívül van, de jól bejárható, a turisták által is látogatott kiállítóhely, mely tömegközlekedési eszközökkel könnyen és gyorsan elérhető.

A Kozma-ösztöndíjasok idei beszámoló tárlatán a többször pályázatot nyert művészek közül Kóródi Zsuzsanna, Pápai Lilla és Mitter Anna Róza alkotásait láthatjuk.

Kóródi Zsuzsanna munkáival egyre gyakrabban találkozunk fontos hazai és külföldi képzőművészeti tárlatokon és nemzetközi művészeti vásárokon (például

MITTER Anna Róza: Zeroupre táskakollekció – utazó- és válltáska
Anna Róza MITTER: Zeroupre bag collection – valise and shoulder bag
2018, marhabőr, utazótáska: 22x49x18 cm, válltáska: 18x19x5 cm
Fotó: Mitter Anna Róza

London, Houston, Chicago, Strasbourg, Brüsszel, Párizs stb.). Az üvegtervezőként végzett, képzőművészként tevékenykedő fiatal alkotó az első ösztöndíj elnyerését megelőzően saját technikát fejlesztett ki, melynek bravúros alkalmazása bárki számára azonnal szembeötlő műveinek megtekintésekor. Optikai üveggel, rácsrendszerrel, vonalszerkezettel, színekkel és hagyományos üvegtechnikai eljárásokkal dolgozik. Művészete az op-art, a kinetikus művészet és a konkrét művészet legújabb törekvéseihez kapcsolható. Ösztöndíjasként az első évben az erőteljes szín- és komplementer kontrasztok és végtelen variációs lehetőségeik kibontása; a második évben a LED-technikával elérhető gazdag színhatások és a fekete-fehér közötti finom tónusok, valamint a vonalszerkezetek változtatásával – például torzítás, elmozdítás, elforgatás, tükrözés – generálható különleges effektusok foglalkoztatták. Megőrizve korábbi kompozícióinak fő alkotóelemeit és formavilágát, a harmadik évben a művész új formai kísérletekbe kezdett. Kompozícióiban rácsrendszereinek invert verzióját, illetve grafikai

vonalrendszerének a tükörképét és eltolt, gazdag változatait kombinálva pozitív-negatív effektusokat olvaszt egybe, illetve választ szét. Legutóbbi műveiben új mintaként jelentkezik a végtelen szalagmotívum. További új elem a kompozícióknak a korábbinál nagyvonalúbb és szabadabb ritmikai és aritmetikai felosztása és a vonalszerkezetek változatos lépték- és ritmusváltása, ami képeinek zenei hatást kölcsönöz. Műveiben a megsokszorozással, összevonással, a fény, illetve a forma kivonásával szokatlan irizáló hatásokat ér el, vagy old fel. A változékonyság érzetét felfokozó, egyszerűnek tűnő, ugyanakkor egyre bonyolultabb konstrukciókat alkot, melyek a néző minimális elmozdulása esetén is meglepő és lebilincselő optikai és esztétikai élményt nyújtanak. Kóródi Zsuzsa 2017-től a Viltin Galéria alkotóközösségének a tagja, 2018-tól a Magyar Üvegművészeti Társaság elnöke.

Pápai Lilla és Mitter Anna Róza textil- és divattervező művészek munkásságának közös ismertetőjegye a fenntarthatóság, a hulladékmentes gyártás és a hordhatóság kiemelt szempontként való kezelése. Mindketten organikus anyagokat használnak, s az első Kozma-ösztöndíj elnyerése előtti évben kezdtek el saját márkát építeni. További közös jegy, hogy sokdarabos kollekciókban gondolkodnak, melyek következetesen épülnek egymásra, és jól variálhatók egymással. Ruháik hordhatóak, kényelmesek, kellemes tapintásúak – olyan kis szériás kézműves művészeti termékek, melyek viselőik környezettudatos magatartását erősítik, és követendő példaként állítják eléink: ökotudatos szemléletet közvetítenek.

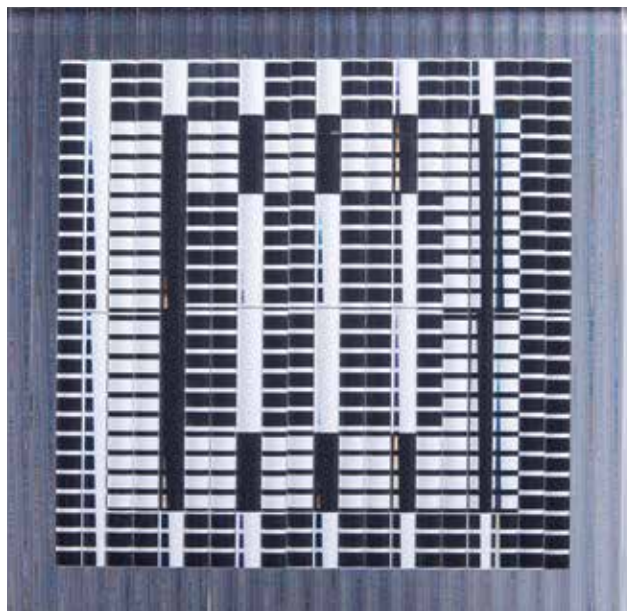

FAZEKAS Veronika: Destroy ReLamella – fülbevaló

Veronika FAZEKAS: Destroy ReLamella – earring

2018, hullámkarton, aranyozott ezüst, sárgarézreszelék, lézervágott, 5x1 cm

Fotó: Hegyháti Réka

KÓRÓDI Zsuzsanna: Grid VIII.

Zsuzsanna KÓRÓDI: Grid VIII

2018, ragasztott, csiszolt, polírozott üveg és UV-nyomat, 35x35 cm

Fotó: Kóródi Zsuzsanna

◀ **NAGY Krisztina: Vintage bőrnadrágból
újrahasznosított, lézervágott bőr hátizsák**
Krisztina NAGY: Leather rucksack recycled
(laser-cut) from vintage leather trousers
2018, 41x36x10 cm
Fotó: Nagy Krisztina

**NAGY Krisztina: Vintage bőrkabátból
lézervágott bőr borítéktáska**
Krisztina NAGY: Leather clutch bag
laser-cut from a vintage leather coat
2018, 20x25x5 cm
Fotó: Nagy Krisztina
~

KALICZ-MÉSZÁROS Klára: Lélekkérges – férföltözék I | Klára KALICZ-MÉSZÁROS: Soul crusts – man's outfit I | 2018, textil, fém
Fotó: Udvardi Attila

Pápai Lilla az iparilag előállított nemezt és a jacquard-szövött, valamint átlapolt bordás- és bal-bal kötésű pamutot, gyapjút, továbbá az organikus bőr alapanyagot választotta *WYHOYS* márkája megalapozásához. Az első ösztöndíjas évben a saját fejlesztésű, kézi készítésű nemez alapanyagának ipari előállíthatóságát és a kötéstechnikáknak a szabásminták befoglaló formáját követő, hulladékmentes alkalmazását oldotta meg. A nemezből letisztult formavilágú, egyszerű szabású kabátokat és organikus bőrrrel kombinált minitáskakollekciót, a kötött anyagokból pulóvereket, a hulladékokból pedig márkajelző címkéket, gombokat, ruhaakasztókat készített. Első kollekciójának fontos ismertetőjegye ruháinak az olajszenyeződés jelenségére reflektáló, foltos mintája. Pápai Lilla a második évben kollekciója

bővítése mellett a hulladékok hasznosításának további lehetőségeivel és gyártási technológiáival kísérletezett. Harmadéves ösztöndíjasként egy tavaszi–őrszi felnőtt-, és egy gyermekkollekciót készített. Mintaként ezúttal állatmenhelyeken kiválasztott kutyákról készült rajzokat használt, hogy ruháival az állattartáshoz elengedhetetlen felelősségteljes magatartásra figyelmeztessen. Eddigi színvilága újabb színnel és tónusértékekkel, kollekciója varrott ruhákkal bővült.

Mitter Anna Róza kétszeres ösztöndíjas textiltervező művész. *Zeroupre* márkaépítő projektjét rendkívüli következetességgel valósította meg. Az első évben alapos kutatást végzett a témájába tartozó szabásminták megismerésére, majd elkészítette első kollekcióját.

JUHOS Janka: JUHH Jewellery – eljegyzési gyűrű és jegygyűrűpár, Diamond Set
Janka JUHHOS: JUHH Jewellery – engagement ring and pair of wedding rings, Diamond Set

2018, fehérarany, gépi vésés
Fotó: Kovács Tamás Sándor

JUHOS Janka: JUHH Jewellery – eljegyzési gyűrű és jegygyűrűpár, Pearl Set
Janka JUHHOS: JUHH Jewellery – engagement ring and pair of wedding rings, Pearl Set

2018, rozéarany, gépi vésés
Fotó: Kovács Tamás Sándor

TENGELY Nóra: Bross | Nóra TENGELY: Brooch
2018, színterezett sárgaréz, ametiszt, forrasztott lánc, 10x4x1,5 cm
Fotó: Piti Marcell

TENGELY Nóra: Bross | Nóra TENGELY: Brooch
2018, 926-os ezüst, pala, forrasztott lánc, 7x5x1,5 cm
Fotó: Piti Marcell

RUZICKA Tünde: Flow étkezés | Tünde RUZICKA: Flow dinner service
2018, porcelán és kőedény, szeladonmáz, kézzel épített és korongozott, gázredukciós égetés 1300 °C-on
Fotó: Fejér János

Ezt követően továbbgondolta korábbi formai és gyártástechnológiai felvetéseit, és megalkotta *Ready to wear* kapszulkollekcióját, melynek minden egyes darabja vagy száz százalékban hulladékmentesen, vagy minimális hulladék keletkezésével készült. Kísérletezései középpontjában a szabásminták variálhatósága és a ruhadarabok újszerű formai megoldása állt. Öltözékei elegánsak, formabontóak, de nem extrémek. Az alapanyag kiváló minősége és ruháinak különleges, igényes megformálása a finom pasztellszínek használatával kiegészülve felerősítik a puhaság, finomság, melegség, lágyág érzetét – az anyagok minőségéhez tartozó és a nőiesség fogalmához kapcsolt jellemzőket. Szabásmintái rendkívül egyszerűek, mégis kellően rafináltak: a varrások, szabászati vonalak száma minimális, a viseletek mégis szabottnak tűnnek. A művész precizitását és professzionalizmusát igazolja, hogy a szabásmintákban rejlő összes formavariációt megvalósította. Az így szerzett tudás vezette el őt a második évben táskakollekciójához, s hozzá egy új szabásmintarendszer megalkotásához, ahol a fő cél a szabálytalan bőr alapanyag minimális vagy zero hulladékvesztéssel eredményező szabása volt. Mindemellett a hulladékhasznosítással is hosszasan foglalkozott.

Kalicz-Mészáros Klára textiltervező iparművész *Lélekérgék* című, új kollekciót készített. A színházi jelmeztervezőként tapasztalatokat szerzett művész ezúttal mindennapi használatra tervezett olyan öltözékeket, amelyekben tükröződik modern társadalmunk egyik aggasztó problémája, az elhidegülés és elidegenedés térnyerése. Kollekciójával a tradíciók iránti tiszteletét is ki szeretné fejezni, a várható jövőt vetíti elénk, melyben az öltözékeknek meg kell majd óvniuk a viselőiket az illetéktelen vagy agresszív közeledéstől. Férfi- és női ruháira középkori lemezvérték alapelemeire és az agresszív közeledést elhárító, éles védelmi eszközökre egyaránt emlékeztető fémotívumokat – szarvakat, tüskéket – applikált. Úgy véli, emocionális jégkorszak közeledik, melyben az emberi kapcsolatok még inkább eldurvulnak. Öltözetein a vágó-

és szűrőeszközöket szimbolizáló fémlapokat ugyanoda helyezi, ahova a múltban a magyar ünnepi népviseletek színes hímzései kerültek, vagy ahol az öslények erős testpáncélt fejlesztettek ki. Női ruháihoz fejdísz is készített, szembeállítva a pártát a jövőbeni női fejevével. A szokatlan és erősen kontrasztos képzetársításokkal a művésznak az a célja, „hogy az öltözetek látványa az emberek lelkébe hatoljon, figyelmüket ráirányítsa saját törekényesügre, védelmezni kívánt pszichéjükre”. (Kalicz-Mészáros Klára év végi beszámolója, 2018)

Nagy Krisztina textiltervező öltözkékiegészítőkből és a táskáiban hordható egyéb kiegészítőkből álló termékkínálatát újrahasznosított bőrruházatból teremti meg. Munkája az azonos típusú tárgyak 10–20 példányos gyártásához szükséges közvetlen tapasztalatszerzésre, továbbá az eltérő vastagságú és minőségű, használtbőr anyagok formálhatóságára, valamint egy nagy méretű laptoptáskatípus megalkotására irányult. Utóbbi hét színben valósította meg. Emellett hátizsákokat és övtáskákat is készített.

Fazekas Veronika fémműves tervezőművész a *Lamella* nevű kollekciójának továbbfejlesztésére vállalkozott (*ReLamella-projekt*). Ékszereihez különféle minőségű papírokat és hullámkartonokat használt, melyekbe eltérő anyagokat, például gyöngyöt applikált az anyag sajátosságaira, átláthatóságára, vagy áttetszőségére, és a lamellák elmozdulásával keletkező moaré-jelenségre építve. A formaötletek és variációik terméké fejlesztésén túl a művész az alapanyagok tartósításával, a geometriai formák kiiktatásával és új anyagtársításokkal (például a papír melletti fólia, plexi, géz, újság, könyv, papír zsebkendő, gyöngy, Swarovski kristály), valamint az anyagok roncsolásával kísérletezett. Tárgyai elsősorban fülbevalók, brossok, és néhány karkötő. Formáit felbontotta, hogy azok szabadabb összekapcsolásával fülbevalóit mozgathatóvá tegye. A karkötők optimális mérete is sokat foglalkoztatta. A téma felvetések megválaszolása számára még nem fejeződött be, az új felismerések, felfedezések mentén tovább folytatható a megkezdett munka.

RÉVÉSZ Eszter: Kortárs tradíció
 Eszter RÉVÉSZ: Contemporary tradition
 2018, szövött szőnyeg, 152x62 cm
 Fotó: Tarján Gergely

Tengely Nóra ékszertervező művész is alternatív anyagokkal, valamint új foglalási módokkal kísérletezett. A tokos, karmos és angol foglalás mellett az anyag tulajdonságaira épített; új, alternatív lehetőségek érdekelték, és a lánc jelentését, méretbeli változtatásával járó formai és közfoglalási konzekvenciáit gondolta át. Munkáiban a test és a lánc léptékviszonyát elemezte, s a tanulságokat felhasználta új ékszertárgyai megalkotásához. Ezek mérete az egészen aprótól a szokatlanul nagy méretig terjed, ezért többféle karkötőt és nyakláncot készített, melyekbe többféle módon köveket foglalt be. Sorozatában erős hangsúlyt kapott a láncszemek és a kövek egymáshoz való aránya és formája is. Munkái megalkotásához a fazettált, hagyományos csiszolású kövek mellett szabálytalan, természetes állapotban talált nyers köveket – például pala, azurit, malachit, aragonit stb. – is használt. A szabályos és szabálytalan, geometrikus és organikus formavilágú alkotásait mozgó, merev és egy ponton mozgó láncelemekből állította össze. A koncentrált munka során számtalan új megoldás lehetőségét ismerte fel, melyek a sorozat többi darabjánál alkalmazott foglalások újragondolását és módosítását igényelték. A sokirányúvá vált munka két legfőbb tanulsága ez utóbbi felismerés, és az, hogy elkerülhetetlen a nagy méretek esetében a nemesfémeket kiváltó, új anyag használata. Sorozatában a láncszem funkcionális alapanyaggá vált.

Juhos Janka ötvösművész az eljegyzési és jegygyűrűk személyre szabott, egyedi megjelenésének lehetőségeit kutatta. A gyűrűk élének és palástjuk felületének plasztikai formálásával a fényben láthatóvá váló egyedi díszítésmódok lehetőségére bukkant. A gépi vésés technológiáját tanulmányozva gyűrűkollekcióihoz olyan vonalrendszereket tervezett, amelyekkel hangsúlyozhatta az elérni kívánt felületi fényhatást. A gilosminta és a moaré-jelenség által inspirált vektorgrafikák, a technológiai sajátosságok és az anyaghasználat szerves összehangolásával számtalan plasztikai tervként értelmezett mintát tervezett, melyekben a vonalak rajzolata, sűrűsége és mélysége kulcsfontosságú szerepet kapott. Hamar rájött, hogy a fényjáték a gyűrűkön akkor a leglátványosabb, ha a sűrűn barázdált felület vonalai mélyek, a vajat V alakú és fényes felületű. Kikísérletezte, hogy milyen szerszámmal érheti el ezt az eredményt, s tárgyai megalkotásához már az új ismereteket alkalmazta. A szerszámok, mintázatok mellett különböző anyagokat is tesztelt. Karikagyűrűihez a négyzetes keresztmetszetű véset használata mellett döntött, s többféle vonalrendszert dolgozott ki a sík és íves felületek díszítésére.

Ruzicska Tünde keramikumművész olyan egyedi, kis szériás kerámia tárgyegyüttes tervezését és megalkotását tűzte ki célul, mely a slow-life, slow-

design, mindfulness-szemléletet közvetíti és terjeszti. A 2016-ban készített, saját fejlesztésű *Áramlások* című társorozatának a felhasználóbarát szempontokat előtérbe helyező továbbgondolása és kiegészítése, a felületek megújítása foglalkoztatta. Olyan variálható készletet kívánt létrehozni, amelynek egyes darabjai külön-külön is jól használhatóak a különböző étkezési szituációkban, együtt azonban az otthon melegének és az ünnepeknek különleges hangulatot kölcsönöznek. Sorozatának geomorf formavilága az organikus és geometrikus elemek természetes összhangjából ered, ez művészetének elemi sajátossága. Magas tűzű porcelán alapanyagaihoz először régi receptek alapján kikevert, majd saját maga által kikísérletezett háromféle szeladonmázat használt. Új mázai új színlehetőségeket és felületi minőségeket eredményeztek, amit tesztelésekkel ellenőrzött, mivel kerámiatárgyait alkalmassá kívánta tenni a mai használatra: a mosogatógéppel való tisztításra és a rájuk helyezett étel mikrosütőben való felmelegítésére. A tesztelések eredményeinek kiértékelését követően elkészítette a kiállításon is látható prototípusokat és azok funkciók szerinti formaváltozatait, színvariánsait.

PÁPAI Lilla: Pulóver és nadrág | Lilla PÁPAI: Pullover and trousers
2018, pulóver: organikus pamut, jacquard-kötés;
nadrág: organikus pamut farmerszövet, varrott
Fotós: Kecskés Márton

Műveit a kézműves-kivitelezés közvetlenségét és esetlegességeit hangsúlyozó formák, variációgazdagság, a szabályos és a szabálytalan ütköztetése és integrálása, a tradicionális mázak mai igényeknek való megfeleltetése, a hétköznapiakat ünneppé varázsoló változatos megjelenés és a finom színvilágból eredő természetes elegancia jellemzik.

Révész Eszter textiltervező művész alkotói törekvése Ruzicska Tündéhez áll legközelebb. Ő a szövessel előállítható tradicionális minták modernizálására tett kísérletet. Belső terekbe szánt szőnyegkollekciójának darabjai kis méretűek: hogy a fiatalok is meg tudják venni első lakásuk díszítésére; hogy maradék fonalakat is fel lehessen használni a szőnyegek elkészítéséhez; továbbá, hogy a szőnyegek többféle funkcióra is alkalmasak legyenek. A mintázásra használt zsinór (körkötött, pamutpertli) saját előállítású, a felvető- és a leszövőszál pamut szőnyegfonal. A kivitelezéshez a művész két teljesen hagyományos szövés technikát választott, melyeket ártértelmezett. A tömöttebb felületeken alkalmazott szedetttes szövésnél a mintát alakító lebegések helyét a nyüstbefűzéssel meghatározott hálón belül jelölte ki, ezzel lehetővé tette a lebegések méretének, egyben a minta léptékének a megnövelését. A másik alkalmazott technika a hagyományos tűre szedés vagy „bogyózás”. Itt az alapanyag méretének megváltoztatásával eltérő mértékű plaszticitásra nyílt lehetősége. A szőnyegek mintái népi hímzésekről és szöttesekről származó csillagos és geometrikus, madaras és virágos motívumok. A finomabb rajzolatúakhoz a művész a tűre szedett technikát, a tömörebb, plasztikusabb motívumokhoz a szedetttes szövést rendelte. A kompozíciók modern összhatását az ősi, képszerű és a modern művészetben megjelent, újabb kompozíciós megoldások szabad, a véletlenszerűséget is magába fogadó vegyítése, a kis szőnyegméreten belüli nagy lépték, a motívumok léptékváltása, a plaszticitással való játék és a hagyományos színvilágtól való eltérés biztosítja. Révész Eszter különleges színvilága tudatos színválasztás eredménye. A művész nem a színkontrasztok fokozására, hanem eltérő színhangulatok megteremtésére, harmonikus színhatásokra törekszik, hogy szőnyegei bármilyen enteriőrbe beilleszthetők legyenek.

N. MÉSZÁROS Júlia

művészettörténész, a kiállítás kurátora

(A 2018. évi Kozma Lajos-ösztöndíjasok beszámoló kiállítása. ÚjMűhely Galéria, Szentendre, 2019. május 15. – június 16.)

Ezer év rejtélye

AZ INKÁK ARANYA KIÁLLÍTÁS A KOMPLEXBEN

A március óta nyitva tartó kiállítás folyamatosan fogadja látogatóit, szünnap nélkül, napi tizenegy órán át. Óriási az érdeklődés, és nem érdemtelenül. A Király utcai Komplex impozáns föld alatti kiállítótere különös hangulatot sugallnak rusztikus falaikkal, a tárlat professzionális megvilágításával és kivitelezésével. Egy letűnt korszak egzotikus világa tárul elénk a több mint százötven relikvia látványával. Azonban az is az igazsághoz tartozik, hogy ennek az anyagnak csupán valamivel több mint a felét teszik ki a zömmel aranyból, néhol ezüstből és elenyésző számban tőzaranyozott részből készült tárgyak. A többi lelet kerámiából van, edények, szobrocskák, használati eszközök, amelyek igen magas formakultúráról tanúskodnak. Mellettük kis számban csodálatosan szép, jelentéstartalmakat hordozó szőttesek is szerepelnek. A kézművesség csúcsát képviselő kerámiák és textilek ezúttal nem közvetlenül Dél-Amerikából érkeztek, hanem a Szegedi Tudományegyetem és a nagykanizsai Thúry György Múzeum gyűjteményének anyagát képezik. A szervezők vélt szándéka szerint szervesen illeszkednek a koncepcióhoz, amelyben mintegy kiegészítik a titokzatos inka civilizáció és más, őket megelőző – az arany kultuszát elindító – prekolumbián kultúrák életmódjáról, szokásairól alkotandó képet.

A belső összetűzések folytán felbomlóban lévő Inka Birodalmat 1532-ben Francisco Pizarróval az élen szállták meg a spanyol hódítók. Bár a helyiek barátként fogadták az európaiakat, a támadók kegyetlenül pusztították a lakosságot. Elrabolták a kincseket, és azok jelentős részét nyomban be is olvasztották, majd tömbökben kontinensünkre szállították (a 16–17. században közel 200 tonna aranyat és 17 ezer tonna ezüstöt vittek el a térségből). Ebből adódóan az artefaktumok tekintélyes része mindörökké eltűnt, a megmentettek művészi és

Aranyszobor | Gold statue | Peru, Frías-kultúra, 200–600, magasság: 9 cm, 22 g
(Museo Oro del Perú, Lima)

Fotó: Varga Gábor György

**Arany szőrtelenítő csipesz
összefonódó kígyókkal**
Gold hair removing tweezers
with intertwining serpents
Peru, Frías-kultúra, 200–600, 10 g
(Museo Oro del Perú, Lima)
Fotó: Varga Gábor György

**Arany szőrtelenítő csipesz
majomfejes díszítéssel**
Gold hair removing tweezers adorned
with monkey head
Peru, Frías-kultúra, 200–600, 9 g
(Museo Oro del Perú, Lima)
Fotó: Varga Gábor György

**Arany szőrtelenítő csipesz
kígyós motívummal**
Gold hair removing tweezers with snake motif
Peru, Frías-kultúra, 200–600, 16 g
(Museo Oro del Perú, Lima)
Fotó: Varga Gábor György

Hatsoros arany nyaklánc | Gold necklace of six strands
Peru, Sicán- (Lambayeque-) kultúra, 1000–1476, hosszúság: 55 cm, 324 g
(Museo Oro del Perú, Lima)
Fotó: Varga Gábor György

Arany áldozati vérpohár | Gold cup for blood sacrifice
Peru, Sicán- (Lambayeque-) kultúra, 1000–1476, 897 g
(Museo Oro del Perú, Lima)
Fotó: Varga Gábor György

Arany fülkorongpár, krizokollával | Gold pair of ear discs with chrysocolla
Peru, Sicán- (Lambayeque-) kultúra, 1000–1476, 40 g
(Museo Oro del Perú, Lima)
Fotó: Varga Gábor György

Madár- és majomfigurás aranykanál, krizokollaberakással
Gold spoon with bird and monkey figures and chrysocolla inlay
Peru, Frías-kultúra, 200–600, teljes hosszúság: 17 cm, 41 g
(Museo Oro del Perú, Lima)
Fotó: Varga Gábor György

Arany szertartási kés (Tumi) krizokollával
Gold ritual knife (Tumi) with chrysocolla
Peru, Sicán- (Lambayeque-) kultúra,
1000–1476, hosszúság: 35 cm, 455 g
(Museo Oro del Perú, Lima)
Fotó: Varga Gábor György

Az Inkák Aranya című kiállítás (részlet) | The Treasure of the Incas (exhibition photo) | Komplex, Budapest, 2019
Fotó: JVS Group

történeti értéke azonban felbecsülhetetlen. Nem tudok kibújni a bőrémből, ötvösként természetesen alaposan szemügyre vettem a tárgyakat. Esztétikai értékükön túl, lenyűgözött az a sokrétű mesterségbeli tudás és leleményesség, amellyel a korabeli ötvösök remekeiket készítették. Szerszámkezelésük, forrasztási módszereik, anyagtúrési ismereteik igen fejlett szintről árulkodnak. De sajnos semmilyen információval nem rendelkezünk az egykori műhelyekről, eszközeikről, technikai eljárásaikról. Tevékenységükről, munkakörülményeikről csupán feltételezéseink lehetnek. Jó néhány kiállított tárgyról sincsenek kielégítő adataink. Például arról sem, hogy az egyes kellékeket (ivóedények, szőrtelenítő kések, maszkok, fülkorongok, mellűszek, orrkarikák, koronák stb.) kik használhatták és milyen alkalmakkor. Nem tudhatjuk, hogy a hierarchikus rendszer szabályozta viselésüket, használatukat, vagy a gyakran emberáldozatokkal járó vallási rituálék eszközei voltak-e. Hogy az előszeretettel alkalmazott krizokollához (kék-kékeszöld ásvány) fűződött-e valamilyen hiedelem, ahhoz hasonló, ahogy sokan a mai napig is gyógyító hatásúnak tartják. Valószínűsítem, hogy ezekről a *fehér foltokról* nem tehetnek a kutatók, hiszen e kérdésekre autentikus források nélkül képtelenség hiteles választ adni. Amit mégis tudni lehet e legendás kultúrák világáról, a fényűző Inka Birodalom lakóinak szokásairól, babonáiról, a spanyol hódítás történetéről, arról a több helyen is látható rövidfilmvetítések és a táblákon lévő jól olvasható ismertetések tájékoztatnak.

Külön erénye a kiállításnak az a terem, amelyben 3D eszközök segítségével a látogató szinte valóságos részesévé válik a birodalom korabeli történéseinek.

Madár alakú aranykorsó | Bird-shaped gold jug
Peru, Sicán- (Lambayeque-) kultúra, 1000–1476, 8x13x19 cm, 143 g
(Museo Oro del Perú, Lima)
Fotó: Varga Gábor György

Összességében, a limai Museo Oro del Perú gyűjteményének budapesti kiállítása maradandó élménnyel ajándékozza meg publikumát az egyedülállóan sajátos és eredeti, tudományos ismeretekben bővelkedő anyagával, miközben betekintést enged egy példátlan szervezetszerű állam kultúrájának zárt világába, melyet mind a mai napig misztikum övez.

A JVS Group által rendezett kiállítás minden nap 9-től 20 óráig várja érdeklődő közönségét Budapesten, a VI. kerületi Király utca 26. szám alatt.

ZOLTÁN Tamás
ötvös iparművész

(Az Inkák Aranya. Komplex, Budapest, 2019. március 13-tól 2019 őszéig. A kiállítás kurátorai: Szikossy Ildikó és Varga András)

Érzéki oázis

LÁMPÁK, BÚTOROK, LAKÁSKIEGÉSZÍTŐK A MAGYAR DESIGN 2019 KIÁLLÍTÁSI STANDJÁRÓL

Expón minden esetben valami monumentálisat kell értenünk. „Sokat” és „nagyot”. A bőség zavarát. Kiállítási standok között hömpölygő embertömeget, beláthatatlan nagyságú termékkínálatot, színek-formák-anyagok végtelen variációját. Az expó buja dzsungel, hangos csatatér és riói karnevál egyszerre – olyan audiovizuális (és taktilis) ingerek gyűjtőhelye, ahol a gyanútlan látogató könnyen elveszik, és csak a legedzettebbek „élik túl”. A felszín alatt ugyanis az expó halálosan komoly műfaj, amely nem való bárki emberfiának, azoknak legalábbis semmiképp sem, akik könnyed kikapcsolódásra vágnak. Itt ugyanis nem pusztá műélvezetről beszélünk, hanem klasszikus kereskedelmi szituációról, ahol a jó ízlés csupán egyetlen tényező a sok közül. Ebben a forgatagban kell egymásra találnia kiállítónak és érdeklődőnek, ami bár első ránézésre egyszerűnek tűnhet, mégsem az; a szépen berendezett stand csupán a jéghegy csúcsa.

A CONSTRUMA kiállítás kapcsán sincs ez másképp. Idén immár 38. alkalommal, április 3–7. között rendezték meg a nagyszabású expót a Hungexpo Budapesti Vásárközpontban: 20 ország közel 600 kiállítójával találkozhatott a közönség. Az „építőipar hazai csúcsrendezvényeként” aposztrofált otthonteremtési kiállításon közel 50 ezer látogató fordult meg. A számok szintjén tehát nem lehet okunk panaszra. A kérdés inkább az (és nemcsak a CONSTRUMA, de minden más hasonló jellegű rendezvény esetében is), hogy ez az 50 ezer látogató hogyan viselkedett. Az aktuális trendekre voltak kíváncsiak, vagy vásárlási szándékkal közelítették meg a standokat? Ráérősen nézelődtek? Begyűjtötték az összes ingyenesen elvihető szórólapot? Felmerült-e bennük, hogy fiatal hazai tervezőtől válasszanak bútort, lámpát vagy más lakáskiegészítőt? Célirányosan keresték a tökéletes csempét, zuhanykabint vagy antik hatású térkövet? És

ha megtalálták, vajon történt-e üzletkötés, megrendelés és a későbbiekben vásárlás? Fontos és megkerülhetetlen kérdések, amelyekre az expó szervezői és kiállítói, a különféle cégek képviselői adhatnának csak választ.

Ilyen és ehhez hasonló kérdéseket fogalmaztunk meg magunkban, miközben a Hungexpo épületegyütteséhez közeledtünk. Rögtön az első pavilonban egy kovácsoltvas békákkal és tavirózsákkal kiegészült, műfüre telepített szökőkútba botlottunk, amiről próbáltunk tudomást sem venni, ám az ember nagyságú amfora (ugyancsak kovácsoltvasból) a pillanat törrésze alatt égett a retinánkba (az egyetlen összetevő, amelyet ebben a konstellációban értékelni tudtunk, a csobogó víz látványa volt).

Magyar Design stand az OTTHONDesign kiállításon. Kurátor: NÉMETH Gabriella. KERÉKGYÁRTÓ András, Plydesign: Irodai asztal és szék; SZAKÁCS Barnabás, RUDD Mátys, OROSZ Ádám (VIAPLANT): COLUMNNA lámpák; VARGA-KATONA Brigitta: KELIT lemezjátszóasztal
Hungarian Design stand at the HOMEDesign exhibition. Curator: Gabriella NÉMETH. András KERÉKGYÁRTÓ, Plydesign: Office desk and chair; Barnabás SZAKÁCS, Mátys RUDD, Ádám OROSZ (VIAPLANT): COLUMNNA lamps; Brigitta VARGA-KATONA: KELIT record-player table
Fotó: Glázer Attila

CSOMA Sarolta, HORVÁTH Máté (4MS Design): Mix karszék és asztal; LumoConcept: Neutrino & Cone lámpák;
NAGYAPÁTI Zoltán, PINTÉR Máté (HUNIK Design): AURORA fotel

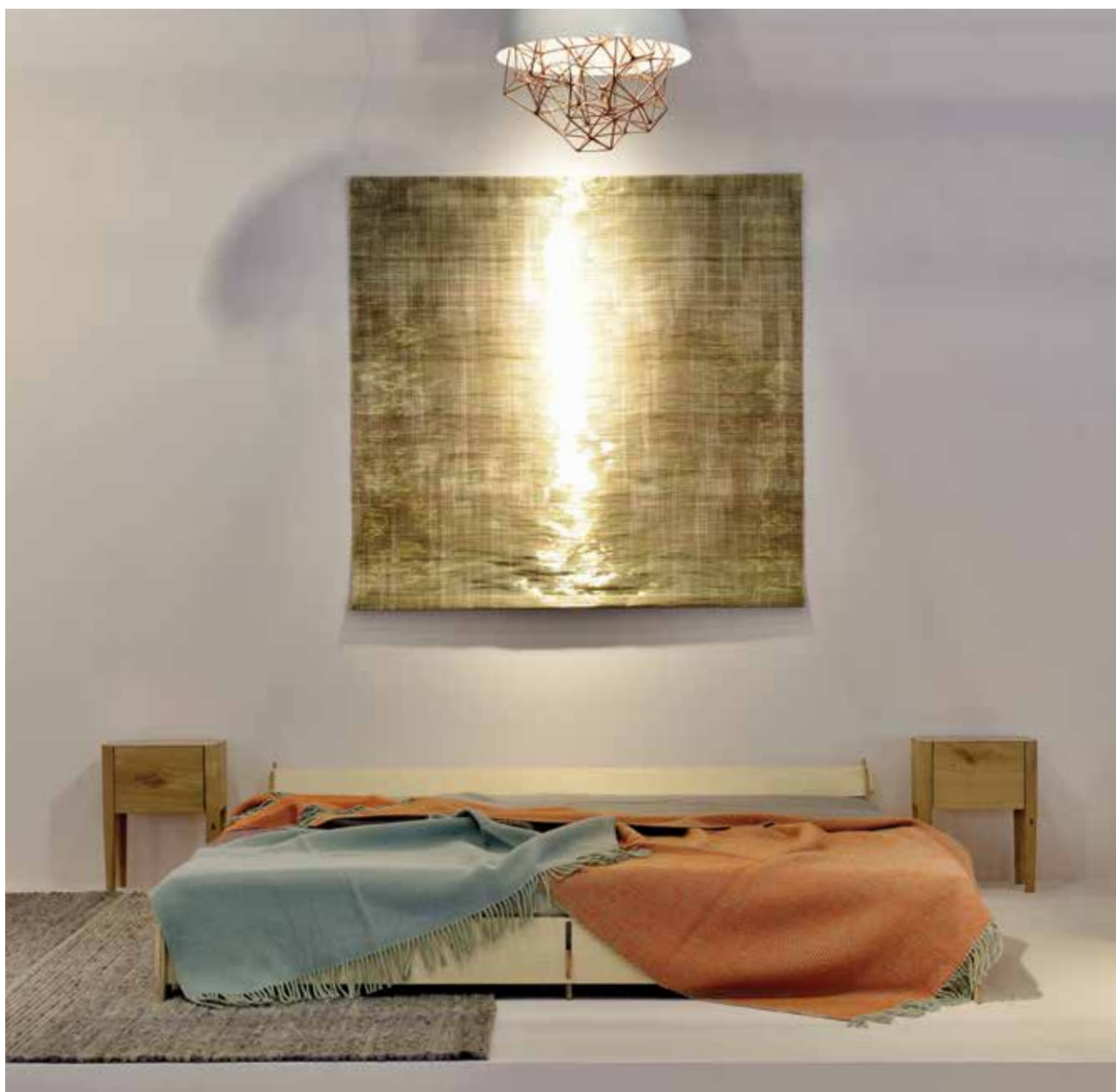
Sarolta CSOMA, Máté HORVÁTH (4MS Design): Mix armchair and table; LumoConcept: Neutrino & Cone lamps;
 Zoltán NAGYAPÁTI, Máté PINTÉR (HUNIK Design): AURORA armchair

Fotó: Glázer Attila

A Magyar Design stand területén ugyan nem volt mesterséges tavacska, mégis mintha egy érzéki oázisba érkeztünk volna. Huszonnégy különböző designmárka és tervező munkái – székek, asztalok, lámpák, fotelek, szőnyegek, takarók, kerámiák és egyéb lakáskiegyesítők – fogadtak bennünket, „természetes közegükben”. Az egyszerre izgalmas és harmonikus kompozíció láttán azonnal megfellelkeztünk arról, hogy kereskedelmi vásáron járunk, és már nem egy kiállítás részeként, hanem az otthon vágyott tárgyaiként értelmeztük a látottakat. A lakótér funkciójának megfelelően felsorakoztatott bútorok, lámpák és lakáskiegyesítők szervesen kapcsolódtak

egymáshoz, ez a rendezőelv azonban mégsem vált unalmassá: a különféle felületek, textúrák és formák összjátéka játékosá tette az egész Magyar Design standot. Fémesen vagy épp hófehéren csillogó lámpabúrák és kültéri bútorok, fából készült, az anyag természetességét kiemelő székek és asztalok, puha párnák és színes takarók elegyedtek párbeszédbe egymással, ahol a valódi partner mégis a látogató maga volt, aki örömmel kapcsolódott be a megkezdett beszélgetésbe: megszemlélt, kipróbált, megtapintott, leült (ha szeretjük valamiért az expó műfaját, akkor az ez). Így tettünk mi is.

Ismerősként üdvözlöttük a HUNIK Design ülőbútorait:

Ramón NIETO (Nieto Light): CARANX lámpa; KOVÁCS Móni (KOMONKA Textile): Fémtextil; BERGOVECZ László (Fészek Részek): Ágyom ágykeret; VÁNDOR Krisztina (Vándor Stúdió): Gyapjúpléd; PATAKI Dávid (PDSIGN): NUOVA éjjeliszekrény; LŐRINCZ V. Gabi (LVG): Secret Light szőnyeg
 Ramón NIETO (Nieto Light): CARANX lamp; Móni KOVÁCS (KOMONKA Textile): Metal textile; László BERGOVECZ (Fészek Részek): Ágyom bed-frame; Krisztina VÁNDOR (Vándor Stúdió): Wool blanket; Dávid PATAKI (PDSIGN): NUOVA night-table; Gabi LŐRINCZ V. (LVG): Secret Light rug
 Fotó: Glázer Attila

az *AURORA* fotel ezúttal egy kétszemélyes paddal egészült ki. Nagyapáti Zoltán formatervező és Pintér Máté bútorrestaurátor munkájával a 2018-as *Határtalan Design* kiállításon találkoztunk először, s már akkor megjegyeztük magunknak márkanévüket. Akik a tavalyi kiállításról lemaradtak volna, azoknak is ismerős lehet az *AURORA*: a tervezőpáros a cseh František Jiráček által az 1960-as években tervezett (eredetileg a Tatra Nábytok gyár kivitelezésében készült) fotelt értelmezte újra, a mai kor követelményeinek megfelelően, magas minőségben. A tervezők többek között a rétegelt lemezből készült karfa formai kialakításán finomítottak, és a kárpitozásnál is elindultak a merészebb színvilág felé (a standon most kivételesen egy visszafogottabb szürke változattal jelentek meg). A HUNIK Design ülőbútoraihoz jól illeszkedtek a Socowoo fehérén csillogó kisasztala és kaspói. A belső terekben és kertekben egyaránt használható, krion anyagból készült bútorok tervezője Juhos Lehel, aki ezúttal egy bioetanol-kandallóval is készült az expóra. A rendhagyó anyaghasználat és a geometrikus formák mentén kialakított bútorcsalád igazi high-tech élményt nyújtott a „retro” fotelek társaságában.

A krint Csoma Sarolta és Horváth Máté (4MS Design) is előszeretettel alkalmazta *Mix* karszékénél. A Magyar Formatervezési Díjjal jutalmazott ülőalkalmatosság könnyedén szétszedhető és összerakható, de ez nem válik a bútor kárára, sőt kifejezetten légies és elegáns marad, s visszafogottan palástolja szuperképességét.

A szakmában nem, de a standon új szereplő volt a LumoConcept, tervezői ugyancsak a letisztult formákhoz nyúlnak, ha lámpatervezésről van szó. A kétszemélyes pad fölé, tetraéder panelekre kerültek a márka *Neutrino* lámpái: a különféle színű búrák játékosasá, dinamikussá tették a választott falfelületet. A LumoConcept egyedi világítási megoldásaival nemcsak a belvárosi vendéglátóhelyeket (Hilda, Mazel Tov, Espresso Embassy) hódította meg az elmúlt néhány évben, hanem többek között a pestszentimrei evangélikus kápolna terét is. Legyen szó egyedi megrendelésről vagy saját termékcsaládról, mindig tiszta formákból építkeznek, nemes anyagokat (sárgaréz, vörösréz, inox) használnak. A társasjátékokból ismert bábuk formáját idéző *Cone* asztali lámpájukon rögtön megakadt a szemünk: elsősorban azért, mert kísérteties hasonlóságot vélünk felfedezni közte és Gio Ponti 1932-es *Bilia* lámpája között (forgalmazó: FontanaArte).

Ha már lámpa, mindenképp meg kell említenünk a Nieto Light különleges darabjait: a világítótestek hol ezüstös vagy rozéarany „koronával” egészülnek ki (*CARANX* és *OBESUS*), hol pedig élénkzöld színű zuzmó költözik a lámpabúra belsejébe (*FARMOSA*). Formabontó minimál, ami mellett nem tudunk szó nélkül elmenni.

BODNÁR Flóra, ASBÓTH Szaffi (SUSU Keramika): Kerámiatárgyak
Flóra BODNÁR, Szaffi ASBÓTH (SUSU Keramika): Ceramic objects
Fotó: Glázer Attila

Fényes felületekkel nemcsak a lámpákon és bútorokon találkozhattunk: a SUSU Keramika mókás tálkáin, a KOMONKA kézzel szövött textiljein tovább folytatódott a fémes csillogás. Utóbbi alatt kapott helyet a Fészek Részek hatalmas ágykerete, amely – mint azt a tervezőtől, Bergovecz Lászlótól megszokhattuk – ezúttal is mindenféle csavar vagy ragasztóanyag használata nélkül, a különféle csapolási technikákat kihasználva készült. A környezettudatosság jegyében készülnek az UPLUX lámpái is: ipari hulladék és kerékpáralkatrészek sokasága kap egy második esélyt arra, hogy lámpa formájában folytathassa pályafutását.

A Magyar Design stand „rég motorosai” közül most sem hiányozhattak a Hannabi kecses fémlábakra állított kanapái és a Plydesign skandináv stílusú, rétegeltlemez székei (étkező- és íróasztal mellé egyaránt megtaláltuk tőlük a megfelelő darabot). De nem a Hannabié az egyetlen kanapé a vidéken: a friss diplomás Batai Hajni *Such Fluff* / *Much Love* fantázianévre keresztelt moduláris kanapé-újragondolása azoknak a fiataloknak szól, akik szeretnének minél több időt eltölteni egymás társaságában. A sárga és szürke elemeket szabadon variálhatjuk, igényeink szerint alakíthatunk ki belőlük különféle formájú ülőalkalmatosságokat, ahogy épp kedvünk tartja.

PATAKI Dávid (PDSIGN): ROCK@ bárszék; Ramón NIETO (Nieto Light): FARMOSA lámpa; MILETICS Attila: AKALI kültéri asztal és pad; GYŐRE Máté András: Flip kültéri asztal közösségi kertekbe
Dávid PATAKI (PDSIGN): ROCK@ bar stool; Ramón NIETO (Nieto Light): FARMOSA lamp; Attila MILETICS: AKALI outdoor table and bench; Máté András GYŐRE: Flip outdoor table for communal gardens
 Fotó: Glázer Attila

Magyar Design stand | Hungarian Design stand
OTTHONDesign kiállítás, CONSTRUMA 2019, Hungexpo, Budapest, 2019
 Fotó: Glázer Attila

A *CARANX* lámpánál látott rozéarany csillogás a PDSIGN márka új *NUOVA* éjjeliszekrényeinek felszínén köszönt vissza. A tervező, Pataki Dávid nemcsak ezzel az újdonsággal készült az idei kiállításra: a tavalyról ismert *ROCK@* bútorcsalád (komód, fogas, ülőke) új tagját, a bárszéket is kipróbálhattuk: leginkább Győre Máté András *Flip* elnevezésű kültéri asztalával tudjuk őket elképzelni. A MOME (Moholy-Nagy Művészeti Egyetem) formatervező szakján végzett hallgató diplomamunkáját igencsak aktuálisnak érezzük, hiszen a gombamód szaporodó közösségi irodák után közvetlenül a közösségi kertek valamelyikébe vágyunk mi, városi nomádok, ha már a betondzsungelből szabadulni nincs lehetőségünk. A szerkezet masszív és strapabíró, elegendő felület áll rendelkezésre az ételek előkészítéséhez, és egyéb nélkülözhetetlen eszközök tárolására is akad hely bőven. A munkafelületbe épített mosdótálca pedig igazi telitalálat: csatlakoztassunk a csapra egy egyszerű kerti slagot, és kezdődhet is a zöltségek, gyümölcsök előkészítése. És ami még ennél is jobb, hogy a felhasznált víz egy cseppje sem vész kárba: a mosdó alatti dézsában összegyűlt vízzel újra meglocsolhatjuk a kertet. Vannak dolgok, amiket nem érdemes túlgondolni, Győre Máté asztala pontosan ilyen, és ennél többet nem is kell tudnia.

Ez tehát a jéghegy csúcsa. A Magyar Design standdal alapvetően nincs baj: évről évre hozza azt a magas színvonalat, amit megszokhattunk tőle, még akkor is, ha a kiállított bútorok egy része diplomamunka vagy prototípus, tehát kísérleti darab, amiben benne van a fejlődés lehetősége. Ennek felismerése pedig nem csak a tervező feladata. Sőt.

Dicséretes, hogy a Magyar Design stand mindig képes a megújulásra, még akkor is, ha a CONSTRUMA-tortából egy kis szeletet kap csupán. Jó lenne, ha ez változhatna, és legalább egy fél pavilont sikerülne megtölteni hazai tervezők termékeivel. Akkor derülne csak ki igazán a CONSTRUMA látogatói számára, hogy van élet a kovácsoltvas békán és tavirózsán túl is. Ha komolyan vesszük magunkat, talán sikerülhet.

MAYER Kitti
designteoretikus

(Magyar Design stand. Kurátor: Németh Gabriella. OTTHONDesign, 8. Otthonteremtési Szakkiállítás, CONSTRUMA Otthonteremtési Kiállítási Csokor 2019. Hungexpo Budapesti Vásárközpont, Budapest, 2019. április 3–7.)

A harmadik dimenzió

A PTE FORMATERVEZÉS TANSZÉKÉN KÉSZÜLT LEGÚJABB MUNKÁK A FISE GALÉRIÁBAN

A Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kara Design és Médiaművészeti Intézete formatervezés tanszékének friss munkáiból nyílt tárlat a budapesti FISE (Fiatal Iparművészek Stúdiója Egyesület) Galériában *A harmadik dimenzió* címmel. A kiállított munkák bemutatták a 3D számítógépes tervezőprogramok használatát a formatervezésben, a 3D nyomtatók és a CNC-marógépek alkalmazási lehetőségeit a kivitelezés

egyes folyamataiban, ugyanakkor láthattunk autonóm háromdimenziós kerámia- és betonplasztikákat, emellett pedig betonból és porcelánból készült kis szériás, illetve ipari sokszorosításban is gyártható használati tárgyakat is. A formatervezés tanszék így módon prezentálta az ott folyó oktatás széles skálájú lehetőségeit, a több száz éves manuális technikáktól a 21. századi innovatív megoldásokig.

TÓTH Lili: Piros fonalas betonplasztikák | Lili TÓTH: Concrete sculptures with red thread | 2018, beton, pamutfonal, egyenként: 17x7x7 cm

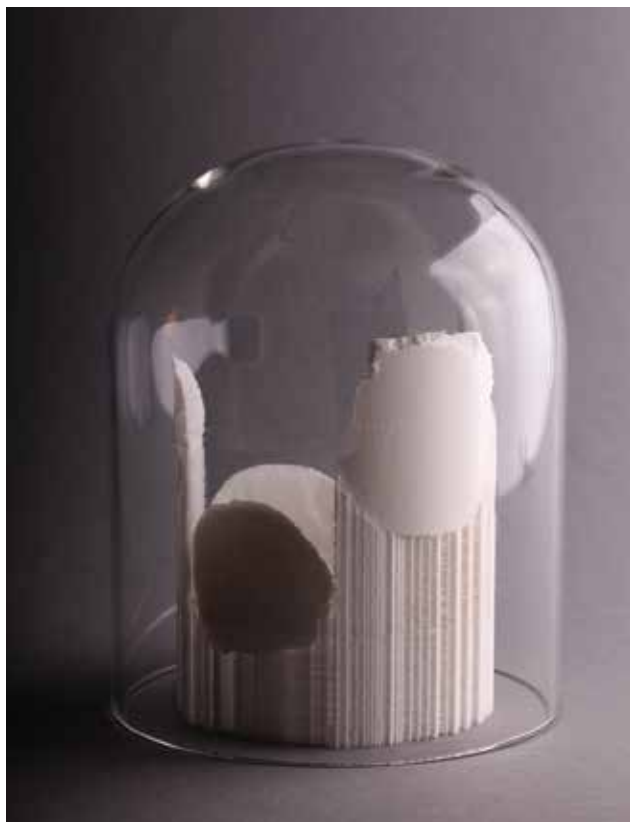
Fotó: Fodor Pál

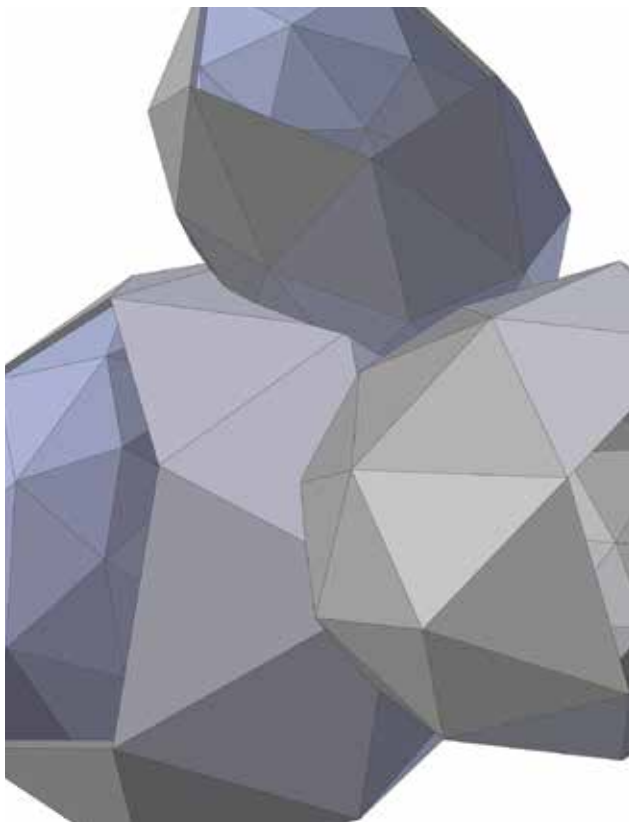
KOSZÓ Enikő: Sztupa padlónváza | Enikő KOSZÓ: Stupa floor vase
2018, 3D nyomtatás
Fotó: Fodor Pál

MÉSZÁROS Nóra: Sajt padlónváza | Nóra MÉSZÁROS: Cheese floor vase
2018, 3D nyomtatás
Fotó: Fodor Pál

NAGY Márta: Lebegő pöttyök | Márta NAGY: Hovering dots
2018, 3D nyomtatás, üvegbúra, 22 x Ø 18 cm
Fotó: Fodor Pál

JOÓ Fanni: Kaktusz padlónváza | Fanni JOÓ: Cactus floor vase
2018, számítógépes terv
Fotó: Fodor Pál

SZEKRETÁR Kinga: Plasztika | Kinga SZEKRETÁR: Sculpture
2018, porcelán, 20x28x6 cm
Fotó: Fodor Pál

A kiállítások többnyire valamilyen téma vagy ciklus lezárását vagy összegzését tárják elénk. Ebben az esetben azonban épp ellenkezőleg: új idea, az oktatásban új struktúra felvezetését láthattuk. Természetesen most még csak kóstolósinten.

Egy oktatási intézmény akkor válik igazán korszerű, és a jelen helyzettel együtt lélegző és gondolkodó szervezetté, ha reflektál és érzékenyen reagál a valós időben lezajló eseményekre. Így a szakma folyamatos átalakulására is, ami ismét érezhetően új határmezsgyéhez érkezett. Az állandó változás folyamatait előidézhetik társadalmi vagy direkt kultúrpolitikai hatások, azonban jelen esetben másról van szó. Idén a Bauhaus 100 éves jubileumát több esemény és kiállítás idézi fel, gondolatmenetében ez a kiállítás is kapcsolható a századik évfordulóhoz. A Bauhaus a stíluson és az oktatási formán túl talán a műfajok felszabadításában végzett törekvéssel tette ránk a legnagyobb hatást. Képzőművészet, építészet, iparművészet vagy design szétválasztás nélkül működött együtt, olvadt egybe. Az említett szakágak természetesen egy-egy korszakot idéznek fel, jelenlegi mediális korunkban azonban már vegytisztán nem emelhetők át, hiszen ha csak az iparművészet szót tekintjük – melynek meghatározása természetesen jóval bonyolultabb elméleti szintézist igényelne –, az 1930-as, a '60-as vagy a '90-es években is más-más jelentéssel bírt. A mai alkotói folyamatok meghatározásához tehát ezek a fogalmak

DÁLYAY Virág: Enyészet | Virág DÁLYAY: Decay
2018, samottos agyag, 30x40x30 cm
Fotó: Fodor Pál

nem használhatóak, az oktatási intézményeknek így ebben a kérdésben is óriási a felelősségük. Már nem a 2000-es évek elején kitűzött nagy, mindenre kiterjedő, társadalmi, ökológiai és szociális kérdéseket egyszerre megoldó designelméletekre van szükség. Ismét előtérbe került az alkotó, valamint a technikai és a tudományos kísérletek. Az egyetemnek olyan lombiknak kell lennie, ahol a kreativitás legbelsőbb érzékeny ideái táptalajra lelnek a felhasználás céljától függetlenül. Megszűnt az anyag, a hagyomány és a specializáció görcsös röghöz kötöttsége, az újító szellem kap szerepet. Az új utak előtt

álló akadályokat kell elhárítani. Az intézményeknek a hálózatok kiépítését kell segíteniük, az ókori technikák összekapcsolását a legújabb high-tech megoldásokkal, így a háromdimenziós reprodukcióval és még megannyi lehetőséggel, az egyetem és kutatási intézmények különálló műfajainak szintézisével – legyen az mérnöki, művészeti, vagy akár egészségügyi. Ebben az értelmezésben tehát valami új előtt állunk, felszabadító, görcsöktől megkönnyebbülő új időszaknak nézünk elébe. Ennek bemutatkozását láthattuk a FISE Galériában mind képi, mind plasztikus formában.

ANTAL Kitti: Plasztika | Kitti ANTAL: Sculpture
2018, samottos agyag, 35x20x18 cm
Fotó: Fodor Pál

SZALAI Zsófia: Szappantartók | Zsófia SZALAI: Soap-dishes
2018, porcelán, egyenként: 8x15x12 cm
Fotó: Fodor Pál

Shatha Osama AL MAJALI: Csempe | Shatha Osama AL MAJALI: Tile
2018, porcelán, 15x15x1 cm
Fotó: Fodor Pál

A Pécsi Tudományegyetem Művészeti Kara a fent vázolt gondolatmenetnek nagyon fontos táptalaja, hiszen a felsorolt területek szoros együttműködésben végzik kutatásaikat, melyeket különálló elméleti intézet is támogat. Mindezen törekvések – a folyamatos pályázati eredményeknek köszönhetően – a kézzel fogható eszközök szintjén is a világ legkorszerűbb technológiáit teszik elérhetővé a hallgatók számára.

GÁSPÁR György
képzőművész, a PTE adjunktusa

(A Harmadik Dimenzió. FISE Galéria, Budapest, 2019. április 2–12.)

A szöveg a kiállítás megnyitó átdolgozott, szerkesztett változata.

Kötődések és szakadások

LACZÁK GÉZA ÉS ZIDARICS ILONA ÖTVÖSMŰVÉSZEK TÁRLATA A JÓZSEFVÁROSI GALÉRIÁBAN

A racionalizmus a tapasztalat és a képzelet viszonyát feszegeti. A tudomány igazsága nem állhat fenn a tárgyával való összefüggés nélkül. A tudomány nem ad tanácsot, sem lökést a cselekvésre, az értelmi megismerés befejeződik azzal, hogy valamit megállapít. A művészet hozza létre a fantázia és valóság szép szövevényét. Alkotójától is független valósággént olyan lezártágot jelent, amely azt valóban az abszolútság látszatával ruházza fel. Sem hozzátenni, sem belőle elvenni nem lehet anélkül, hogy mássá ne tennénk és mivoltából ki ne forgatnánk. A művészi alkotásnak ez a befejezettsége a magyarázat arra, hogy léte nincs kitéve az időnek, hatása a későbbi korok emberére hasonló, vagy még nagyobb lehet, mint a művész kortársaira. Valami kettősség van benne, az anyagnak és a szellemnek, jelenségnek és lényegnek egybefonódása. A művész képzeletében minden töredékes benyomás jelentőséget nyer, és valami egészévé teljesedik ki.

Az inspiráló anyag Zidarics Ilona és Laczák Géza esetében a fém.

Az ötvösség számomra gyűjtőfogalom az iparművészetben. Ősidők óta magába foglalja az arany- és ezüstművészet, a zománcművészet, az ékszművészet műfajait. A művész házaspár kiállított alkotásaira, azok előállítási módjára, alakjára, nagyságára alkalmazhatom a régi meghatározást: minuteriák és grosseriák.

Laczák Géza térbeli kompozíciói az anyagba beleálmodott és vég nélküli kísérletezéssel létrehozott izgalmas felületi bravúrok és a polírozott nyugalom kontrasztjára alapozó, „kimérlegelt” alkotások. Egyedi, és minden mástól megkülönböztethető, kitalált-kifejlesztett látványok.

LACZÁK Géza: Árnyék | Géza LACZÁK: Shadow
2017, rozsdamentes acél, sárgaréz, fémgütyűs, forrasztás, patinázás,
20x20x20 cm
Fotó: Laczák Géza

LACZÁK Géza: Tárgygyűttes – doboz, váza, tál
Géza LACZÁK: Set of objects – box, vase, bowl
2018, rozsdamentes acél, sárgaréz, fémgütyűs, forrasztás, krómpatina
Fotó: Laczák Géza

LACZÁK Géza: Ékszerdoboz | Géza LACZÁK: Jewellery box
2001, sárgaréz, forrasztás, fémgűrűs, patinázás, 15x15x15 cm
Fotó: Hasznos Zoltán

ZIDARICS Ilona: Tűzzománc burkolat | Ilona ZIDARICS: Vitreous enamel covering | 1976, acéllemez, tűzzománc, 83x63 cm
Fotó: Laczák Géza

ZIDARICS Ilona: Ékszereggyűttes – gyűrű karkötővel, nyakék övvel
Ilona ZIDARICS: Jewellery set – ring with bracelet, necklace with belt
2014, aranyozott, ezüstözött rézhuzal, kötés, fonás, gyűrű-karkötő hossza: 20 cm, öv: 80x8 cm
Fotó: Laczák Géza

A plágium veszélyével terheltlen meg lehet próbálni utánzását, de számolni kell azzal a több tízéves előnnyel, amivel Laczák Géza megelőzi őket. Alkotás közben állandóan kutató, kísérletező, fejleszti képességét, játszik az anyagokkal, lehetőségük határát feszegetve.

„– ...akkor még nem tudtam – mutatja egyik művét, nem mondom, hogy melyiket. A mű számomra teljes, tökéletes, Laczák Géza örökkévalóvá teszi benne az élmény pillanatát.

– Megtervezed? Vázlatokat, szerkezeti rajzokat készítesz magadnak? – kérdezem.

– Nem – válaszolja –, a mű építi magát, mint a természet, mint a világ.”

Vagy a roppant nyomás alatt fejlődő kristályok – gondolom magamban én, lehet, hogy tévesen. Nem értek hozzá, csak szeretem nézni és egyben becslöm azt, amire én nem volnék képes: grafikus vagyok. Persze látom a precíz forrasztásokat, az éleket, a statikai kiszámítottságot és a mesterségbeli gyakorlat biztonságát. A felületkezelések hatásait, a hő idejének, erősségének lényegét is. Látom az eredményt, de nem értek hozzá, nem tudnám megcsinálni. Valamiféle örömet érzek, hogy van még hit, kitartás, kísérletező kedv és mesterségbeli tudás-alaposság-képesség, az anyag beható ismerete.

Hallom, hogy harangoznak, bár nem tudom, hogy honnan jön a hang – de a harangszóra félrehúzódok és megállok.

„Korunk egyik hibája, hogy minden ostoba tanult valamit, és ezen alapon jogosítva érzi magát, hogy döntőbíráként lépjen fel a művészet megítélésében. A tömegember betört Európa kultúrájába és a kontárság kultuszát honosítja meg ott, ahol ez a legkevésbé van a helyén” – írta keserűen Hebbel, a költő és drámaíró majd’ százhatvan évvel ezelőtt.

Nem bonyolodom technikai magyarázatokba, a lényeg nem a mivel és a hogyan, hanem a mit! A szakmabeliek látják-tudják, a műélvezőknek pedig nem kell ezekkel a szakmai rejtvényekkel terhelni magukat.

Az ötvösség fogalmának felsorolásánál említettem a zománcművészetet. Pályakezdése idején Zidarics Ilona zománcművészetét számos rangos elismeréssel, díjjal jutalmazták. Alkalmam volt kiállításra rendezni ezeknek a munkáknak a megmaradt darabjait. Ezen tárlat kapcsán mondták el kollégái, kortársai, hogy milyen inspiráló volt számukra Zidarics Ilona akkori, e műfajban végzett tevékenysége.

ZIDARICS Ilona: A Magyar Szabadidősport Szövetség díja
Ilona ZIDARICS: Prize of the Hungarian Leisure Sport Association
2017, bronz, rozsdamentes acél, plexi, fémöntés, forrasztás, szerelés,
40 x Ø 14 cm
Fotó: Laczák Géza

A jelen kiállításon bemutatott alkotások öltöztetnek, szépítenek: az ékszművészet műfajába tartoznak. Az említett minuteriák, amiken láthatóak a fém gyúrt, rogyasztott, Laczák Géza plastikáinak miniatürizált, izgalmas felületei – nyakékek, melltűnek, kitűzőnek aktualizálva. A folyton változó kordivat jelenkori, talán a jövőnek is ötletet adó, öltözkékiegészítő alkalmi művei. Különböző fémekből összeszórt, kitáruló formákká alakított, fémgyöngyökkel izgalmassá tett alkalmi fejedők, övek, táskák. Biztos vagyok benne, hogy a hölgyek zavartan, a válogatás nehéz bizonytalanságával küszködve szinte mindent elvinnének. Alkalmi, és majd minden öltözékhez illeszkedő, viselhető műves darabok.

ZIDARICS Ilona és LACZÁK Géza Kötődések és szakadások című kiállítása (részlet)
Ties and Tears exhibition of Ilona ZIDARICS and Géza LACZÁK
(exhibition photo) | Józsefvárosi Galéria, Budapest, 2019
Fotó: Laczák Géza

Befejezésként el kell mondanom, hogy egy elmúlt évi nagy és nehéz kiállítás megrendezése közben (*Támogatott művek az iparművészetben. Válogatás a Nemzeti Kulturális Alap megalapítása óta eltelt 25 év támogatott projektjeiből.* Zsolnay Negyed – m21 Galéria, Pécs, 2018. szeptember 14. – október 7.) egy olyan művész házaspárt ismertem meg, akiknek önzetlensége, kedvessége, kitartása számomra hitet adó példa volt és maradt. Köszönöm nekik ezt az élményt, a munkában együtt töltött napokat.

SÁRA Ernő
tervezőgrafikus-művész

(*Kötődések és szakadások. Laczák Géza és Zidarics Ilona kiállítása. Józsefvárosi Galéria, Budapest, 2018. március 8. – április 1.*)

A szöveg a kiállításmegnyitó nyomtatott, szerkesztett változata.

Törékeny történelem

PORCELÁNKIÁLLÍTÁS AZ ÓBUDAI MÚZEUMBAN

Hüttl Tivadar (1841–1910) porcelángyárának fénykorában a nagy magyar márkákhoz méltó nivójú porcelánokat gyártottak, 1883-ban *császári és királyi udvari szállító* címet kapott, a századfordulón szabadalmazott technológiai újítások fűződtek a Hüttl névhez. A gyár előzményét jelentő porcelánüzletet 1854-ben nyitotta az Elbogenből (ma Loket, Csehország) érkező Hüttl Ede, aki 1858-ban

már az importált porcelán festésére alapított műhelyt. Fia, Hüttl Tivadar 1865-ben vette át a vállalkozást, 1883-ban égetőkemencét létesített, ekkor kezdődött a magas színvonalú gyártás csehországi kaolinból. A gyár 1906-tól működött Óbudán, és az államosítás (1951) után Aquincum Porcelángyárként üzemelt tovább a rendszerváltásig, az utóbbi évekre azonban kikopott

32 darabból álló porcelánkészlet, magyaros képekkel. Hüttl Tivadar Porcelángyára, Budapest

32-piece dinner service with Hungarian genre scenes. Tivadar Hüttl's Porcelain Factory, Budapest | 1920-as évek (a Hüttl család tulajdona)

Fotó: Sárospataki Györgyi

a köztudatból, és a szakirodalomban is csak elvétve említik. Ezen igyekszik változtatni az Óbudai Múzeum a gyár történetének feldolgozásával a *Törékeny vágyak – porcelánok a császári asztaltól a panel-vitrinig* című időszaki kiállításán és a hozzá készített katalógusban.

Díztál. Hüttl Tivadar Porcelángyára, Budapest
Ornamental dish. Tivadar Hüttl's Porcelain Factory, Budapest
1900 körül, porcelán, Ø 25 cm (a Hüttl család tulajdona)
Fotó: Sárospataki Györgyi

A tárlat megnyitását a kurátorok, Benyóné dr. Mojzsis Dóra és Polgár Mónika vezetésével másfél éves kutatómunka előzte meg, ami a gyűjtemény tudatos gyarapításával párhuzamosan zajlott, mert korábban a múzeum is csak néhány Hüttl darabbal rendelkezett. A kiállításon olyan kuriózumokat láthatunk a Hüttl-féle újításokról, mint Hüttl Frigyes saját kezűleg vezetett, precíz feljegyzései a kísérleteiről, például a tartós, ezüst kötőanyagú fémmomanc előállításáról, amivel kiküszöbölte a fémek porcelánon való rögzítésének addigi problémáját, vagy a Couleur Rosé Hüttl néven szabadalmaztatott rózsaszín massa és máz előállításának fázisai, színmintái, maguk a kísérleti alapanyag-keverékek. Mindez azért lehetséges, mert a Hüttl család tagjai máig szisztematikusan megőrizték ezeket, és most lehetővé tették a bemutatást – és általában az egész kiállítást számos, tulajdonukban lévő darabbal gazdagították. Elsősorban a családnak és más magángyűjtőknek, esetenként a gyár egykori alkalmazottainak köszönhető, hogy az államosítás után, majd a rendszerváltást követő privatizáció során bekövetkező pusztulás ellenére is tekintélyes számú tárgy és dokumentum maradt meg, és most megtekinthető a nagy gyűjteményektől kölcsönzött darabok mellett.

A 19–20. század sajátos nézetből, sűrítve, egy család történetén és két gyár termékein keresztül jelenik meg, és újra és újra felötlik a nézőben, hogy nagyobb térre is érdemes lenne a téma: a tárgyak ugyan nem méretesek, mégis grandiózus edénysorozatok darabjai vannak kiállítva, például a császári megrendelésre 1904-től készített hármás (császári, tisztikari, személyzeti) porcelánkészlet. A rendezéssel a terek túlszűfoltás nélküli kihasználására törekedtek, a derékmagas, a szellősebb hatás kedvéért fémlábakon álló tárlók labirintusa határozottan vezeti a nézőt. Az egyébként leleményesen sorolt vitrinek felirata nem könnyítik meg a tárgyak beazonosítását, mivel nincsenek számozva az edények, inkább kikövetkeztetni lehet, hogy melyik névhez melyik tárgy tartozhat.

Kávéscsésze aljjal. Terv: HORTI Pál. Kivitelezés: Hüttl Tivadar Porcelángyára, Budapest
Coffee cup and saucer. Designer: Pál HORTI. Manufacturer: Tivadar Hüttl Porcelain Factory, Budapest
1900 körül, porcelán, csésze magassága: 5,5 cm (a Hüttl család tulajdona)
Fotó: Sárospataki Györgyi

A kiállítás első fele a Hüttl-gyár történetének és működésének alapvető bemutatására, a porcelánkészítés körülményeinek ismertetésére fókuszál, de a gyár korabeli művészeti közegben való helyének feltérképezéséhez is hozzájárulhat a továbbiakban. Ismert például, hogy Kozma Lajos és Horti Pál tervezett a Hüttl-gyárnak, és a kiállításon szerepel is egy fedeles dízszerleg és egy kávéscsésze aljjal, melyek tervezőjeként Horti Pál azonosítható az Iparművészeti Társulat 1901. évi karácsonyi kiállításának tárgyfotói alapján¹, de ez már a megnyitó után jutott a kurátorok tudomására, ezért ez az információ a kiállítótérben nincs feltüntetve.

Kávékészlet. Hüttl Tivadar Porcelángyára, Budapest | Coffee set. Tivadar Hüttl's Porcelain Factory, Budapest
1870–1880-as évek, porcelán, kanna magassága: 22 cm (a Hüttl család tulajdona)
Fotó: Sárospataki Györgyi

Porcelán levesestálak fedéllel a Ferenc József-készletből. Herendi Porcelángyár, Herend (bal oldali) és Hüttl Tivadar Porcelángyára, Budapest
Porcelain soup bowls from the Francis Joseph service. Herend Porcelain Factory, Herend (left) and Tivadar Hüttl's Porcelain Factory, Budapest
Bal oldali: 1870–1872, magasság: 20,5 cm (Gödöllői Városi Múzeum, Gödöllő), jobb oldali: 1903–1904, magasság: 19 cm
(Gödöllői Városi Múzeum, Gödöllő)
Fotó: Sárospataki Györgyi

Elefánt indiai figurával. Terv: ŐSZ SZABÓ Antónia.
 Kivitelezés: Aquincum Porcelángyár, Budapest
 Elephant with Indian figure.
 Designer: Antónia ŐSZ SZABÓ.
 Manufacturer: Aquincum Porcelain Factory,
 Budapest
 Terv: 1969 körül,
 porcelán, aquazur festés, magasság: 19,5 cm
 (Borbély Tamás gyűjteménye)
 Fotó: Sárospataki Györgyi

39 darabból álló porcelánkészlet, aljukon a Kankowsky család grófi jelzetével. Hüttl Tivadar Porcelángyára, Budapest
 39-piece dinner service, with the mark of the Counts Kankowsky on the bottom. Tivadar Hüttl's Porcelain Factory, Budapest
 1920–1930-as évek (Óbudai Múzeum, Budapest)
 Fotó: Sárospataki Györgyi / Óbudai Múzeum

A nagyteremben a család történetének bemutatása után funkció szerint vannak csoportosítva a darabok: tálaló- és teáskészletek, dísz tárgyak, szállodai mosdókészletek, különböző kávéházak szervizeit képviseli egy-egy csésze, kiöntő. A gyár egykori kínálatából ma fellelhető változatos stílusú, díszítésű, különböző társadalmi helyzetnek és ízlésnek megfelelő porcelánok sorakoznak egymás mellett. Láthatjuk a gyár története során változó fenékjegyeket, amelyek a darabok kormeghatározását segítik. A tárlat rendezői ismeretterjesztő jelleggel a porcelánkészítés fortélyainak is szenteltek egy vitrint.

Az említett császári megbízást a budai királyi palota mintegy 4500 darabos készletére Hüttl Tivadar porcelángyára kapta meg az akkor hanyatlásban lévő herendi porcelángyár után. Az Óbudai Múzeumban a tárlat csúcspontján lehetőségünk van összevetni a két gyár sorozatai közti eltéréseket a festésben és az edényformákban is, a kurátorok ugyanis néhány herendi darabbal is gazdagították a kiállítást.

Hal. Terv: SCHRAMMEL Imre.

Kivitelezés: Aquincum Porcelángyár, Budapest

Fish. Designer: Imre SCHRAMMEL.

Manufacturer: Aquincum Porcelain Factory, Budapest

Terv: 1961, porcelán, magasság: 16,8 cm (Óbudai Múzeum, Budapest)

Fotó: Sárospataki Györgyi / Óbudai Múzeum

Ló. Terv: DEMJÉN Imre. Kivitelezés: Aquincum Porcelángyár, Budapest

Horse. Designer: Imre DEMJÉN.

Manufacturer: Aquincum Porcelain Factory, Budapest

Porcelán, magasság: 11,3 cm (Sebők Judit gyűjteménye)

Fotó: Sárospataki Györgyi

A kisteremben az államosítás és a már Aquincum Porcelángyárnak nevezett üzem privatizálása-megszűnése (1991) közötti években készült termékekből mutatnak be válogatást. Drámai, ahogy az asztali szervizeket a nippek váltják: történelem a porcelánboltban. A gyárnak a díszedénygyártás lett a profilja. A váltás körülményeiről keveset tudni, de a szakmunkásokat valószínűleg tovább foglalkoztatták, és bizonyos edényformákat átvettek és módosítva tovább használtak, így lett például a Ferenc József-készletből is ismert fedeles mustártartóból bonbonier az új helyzetben. A porcelánrózsáktól a kalocsai mintás sorozatokon át a jobban-rosszabbul sikerült állatfigurákig nagyon vegyes a kiállítási anyag, amelyben a különböző formában foglalkoztatott tervezők, köztük elismert keramikusművészek karakteres és finom kisplasztikái is szerepelnek. Ősz Szabó Antónia (a gyár vezető tervezője 1966-tól) aquazur fantázianevű eljárása, a máz alatti, fémsós színezés, amely pasztellkék és -barna árnyalatokat eredményezett, a technológiai újításokra való nyitottság példája. A kiállításnak ebben az utolsó kisebb egységében az Iparművészeti Tanács pályázati és zsűrizési rendszerébe láthatunk bele, a zsűrijegyzőkönyvek lapjai mellett az elbírált és jóváhagyott tárgyak szemléletesen utalnak a dísz tárgyak mögött rejlő szakmai koncepcióra, és árnyalhatják is a nézőben a korszakról kialakult képet.

Időszerű ez a tárlat azért is, mert a gyártási folyamat egyes szereplőit még meg lehet kérdezni: az Aquincum Porcelángyár egykori dolgozói videóinterjúkban számolnak be az 1970-es, '80-as évekbeli gyári hétköznapjaikról. Legalább ilyen fontos volna a tervezőkkel is készíteni hasonló interjúkat, és nyilvánossá tenni azokat.

A kiállítás és a katalógus vállalásában nagyon értékes az óbudai Hüttl-gyár és a porcelán(készítés) érthető és látogatóbarát bemutatása, és a két gyár méltó elhelyezésének igénye a magyar kerámiagyártás közegében. És általában értékes, hogy a figyelmet felkeltették a téma iránt: a megnyitó óta is folyamatosan új adatok és tárgyak bukkannak fel, a kutatás folytatódik, a jelek szerint lassan a helyére kerülhet a Hüttl- és Aquincum gyár becses öröksége.

SZABÓ Emma Zsófia
művészettörténész

(Törékeny vágyak – porcelánok a királyi asztaltól a panel-vitrinig. Hüttl Tivadar gyára és az Aquincum Porcelángyár. Óbudai Múzeum, Budapest, 2018. december 11. – 2019. szeptember végéig)

Díszítőérzékekkel átszótt tudás

150 ÉVE SZÜLETETT
KÖRÖSSY ALBERT KÁLMÁN (1869–1955) ÉPÍTÉSZ

Elsőre talán nem ismerős a név, pedig számos budapesti villa, bérház, iskola és bank tervezése köthető hozzá. Gondoljunk csak a Váci utcai Philanthia (Váci utca 9.) virágüzletre, a Kölcsey Ferenc Gimnázium, vagy az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum (Tündérpalota, egykor Széchenyi István Gimnázium, Könyves Kálmán krt. 40.) épületére. Ez utóbbi nem csak arról híres, hogy ide költözött át a Néprajzi Múzeum 1924 és 1975 között, hanem magyar–latin szakos tanáráról, Babits Mihályról is.

Kőrössy Albert Kálmán a szecessziók mestere. Szecessziók, többes számban, mert az építész életművét megismerve a szecesszió eszköztárának sokszínűsége körvonalazódik ki: a müncheni korai Jugendstil magyaros témával ötvözve, majd a Lechner Ödönre jellemző formavilág, később pedig a Kós Károlyhoz és a Fiatalokhoz köthető díszítésmód, sőt a korai art deco is.

Királyhalmi Kőrössy Albert Kálmán 1869. június 18-án született Szegeden Neumann Miksa, a Budapesti Áru- és Értéktőzsde alelnökének fiaként. Budapesti építészeti tanulmányai után a müncheni akadémián tanult (Königlich Bayerische Technische Hochschule München), ahol Friedrich von Thiersch volt a mestere. 1891-ben kapta meg építészoklevelét, majd katonai szolgálata után hazatérve 1892-ben Hauszmann Alajos irodájában helyezkedett el, ahol a Kúria és a New York-palota terveinek kidolgozásán munkálkodott. Itt ismerkedett meg Sebestyén Artúrral, akivel 1895-ben közös irodát

Az Osztálysorsjáték-palota építés közben, Budapest, Eskü tér
(ma Március 15. tér)

The Class Lottery Palace under construction, Budapest, Eskü tér
(today Március 15. tér)

1901, Divald Kornél felvétele (Magyar Építészeti Múzeum
és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ [MÉM])

nyitott.¹ Első közös tervezésük 1897-ben a Gyár utca 32. szám (ma Jókai utca 6., átépítve Vince Pál tervei alapján) alatti – még neobarokk szellemben épült – bérpalota, ahová hamarosan irodájuk költözött. Közös alkotásaik közül a legimpozánsabb az Erzsébet híd megépítéskor kialakított Eskü téren (ma Március 15. tér) álló – a második világháború során elpusztult – Osztálysorsjáték-palota, amelyet 1899-ben kezdtek el építeni.² A homlokzat Jugendstil formavilágú vakolatdíszzeit a Magyar Építészeti Múzeumban őrzött pallérfotók³ által ismerhetjük meg, az épület kiállított terveit pedig még maga Ferenc József is megdicsérte a Műcsarnok 1900. évi téli tárlatán (*Az*

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat 1900–1. évi téli kiállítása).⁴ 1899-ben Körössy és Sebestyén útjai elváltak, amikor Körössy Albert a Városligeti fasorban, Klösz György műtermének szomszédságában kezdte el építeni saját villáját (Városligeti fasor 47.). A hosszú telken nemcsak lakóépület állt – oromzatában a művészetek allegóriájával –, hanem egy istálló és a kert végében műterem is, amelynek terveit a *Budapesti Építészeti Szemle* mutatta be 1904-ben.⁵ Körössy első jelentős bérháza 1901-ben épült Walkó Lajos, a Magyar Leszámtoló és Pénzváltó Bank igazgatója számára az Aulich utca 3. szám alatt.⁶ Román András műemlékvédelmi szakember

Körössy Albert Kálmán villája, Budapest, Városligeti fasor 47. | Albert Kálmán Körössy's villa, Budapest, Városligeti fasor 47. | 1899–1900

Fotó: Bélavári Krisztina, 2019 / MÉM

KÖRÖSSY Albert Kálmán: Sárgaréz csillár.
 Kivitelezés: Kissling Rudolf és fia
 Albert Kálmán KÖRÖSSY: Brass chandelier.
 Manufacturer: Rudolf Kissling and Son
 1902 körül, Weinwurm Antal felvétele,
 forrás: Magyar Iparművészet, V. évf. (1902), 1. sz., 16. o.

RÓTH Miksa: Lépcsőházi színes üveglak a Körössy-villában
 Miksa RÓTH: Stained glass window in the staircase of the Körössy villa
 1899–1900

Fotó: Bélavári Krisztina, 2019 / MÉM

KÖRÖSSY Albert Kálmán: A Walkó-ház oromzatának festett csempedísz, Budapest, Aulich utca 3.
 Albert Kálmán KÖRÖSSY: Painted tiles decorating the gable of the Walkó House, Budapest, Aulich utca 3. | 1901
 Fotó: Bélavári Krisztina, 2019 / MÉM

KÖRÖSSY Albert Kálmán: A Philanthia virágüzlet portálja, Budapest, Váci utca 9.

Albert Kálmán KÖRÖSSY: Portal of the Philanthia flower shop, Budapest, Váci utca 9. | 1906

Fotó: Bélavári Krisztina, 2019 / MÉM

– a ház egykori lakója – kilencféle állatot és számos növényfajtát sorolt fel a gazdag formavilágú Jugendstil épületen, melynek szobrászati díszait Oppenheimer Ignác és Maróti Géza készítették⁷, köztük a kapu felett látható békákat, melyek szitakötőkre várnak éhesen. Kőrössy Albert Kálmán építőművészetének megértéséhez nem elégedhetünk meg a szecesszió megjelöléssel, mert első önálló munkái bizony a korai Jugendstilt idézik.⁸

HAAS József és SOMOGYI Béla: Vörösréz rózsák a Philanthia virágüzlet portálján

József HAAS and Béla SOMOGYI: Copper roses for the portal of the Philanthia flower shop | 1906

Fotó: Bélavári Krisztina, 2019 / MÉM

Finom színezésükkel és botanikai pontosságú szobrászati díszével az építész már akkor a magyar fauna és flóra sajátosságait állította előtérbe a *Magyar Iparművészetben*⁹: „[...] *mily gazdagság és frissesség rejlik az állatok, különösen pedig a növények nagy tömegében és mennyire intimussá, otthonossá (készakarva nem mondom még »nemzetiessé«) tehetjük díszítésünket, ha a saját országunkra nézve speciális állat- és növényvilágból merítünk [...]!*”

A cikk illusztrációjaként mutattak be egy sárgarézből készült, zománcdíszekkel és vízililiomokat formáló függőkkel ellátott csillárt is, amelyet Kissling Rudolf és fia ötvösművészek készítettek Kőrössy tervei alapján.

A Váci utca 9. szám alatti, Hild József által tervezett Nákó-ház földszintjén nyílt meg 1904. október 9-én Huszár Józsefné Szabó Jozefa vezetésével a Philanthia virágüzlet, amely mozgalmat kezdeményezve a főváros virágvárossá alakítása céljából alakult meg. A vörösrézből készült rózsákkal befuttatott, a Haas és Somogyi cég által kivitelezett üzletportált az akkoriban Lechner Ödönnel is együtt tevékenykedő Kőrössy tervezte 1906-ban, amely vörösréz betétekkel és intarziadíszekkel ékesített belső berendezésével Európa egyetlen máig megmaradt szecessziós virágüzlete. A műemléki védeltséget élvező

bútorzaton kívül figyelemre méltók Márk Lajos olajpannói is, aki nemcsak a falakon látható képek festője, de édesapjával, Márk Márkussal 1906-tól a Philanthia Virágcsarnok Részvénytársaság igazgatósági tagja is volt.¹⁰ A virágüzlet kulturális szerepét mutatja, hogy a Magyar Nők Közművelődési Köre a művészeti zsűrijait 1905-től rendszeresen itt tartotta¹¹, sőt Szablya-Frischauf Ferenc képzőművészeti kiállításának is a Philanthia termei adtak helyet. Nemcsak belvárosi hölgyeknek és színésznőknek készültek itt virágköltemények, de 1916-ban a királyi pár koronázása alkalmából a Philanthia kötötte Zita királyné virágcsokrát is, amelyet Bárczy Irén, Budapest polgármesterének leánya nyújtott át őfelségének.¹²

A Philanthia virágüzlet vörösréz borítással és intarziával díszített belső berendezése, Budapest, Váci utca 9.

Interior furnishing adorned with copper plates and marquetry in the Philanthia flower shop, Budapest, Váci utca 9. | 1906 körül
Fotó: Bélavári Krisztina, 2019 / MÉM

A Philanthia kirakatán kinézve, érdekes, gránitlapokkal burkolt – Otto Wagner késői épületeit idéző – négyemeletes bérházat pillanthatunk meg, amely egykor a neves pesti szőrmekészítő, Kutnewsky György volt. A Kristóf tér 6. szám alatti lakó- és üzletház 1910-ben épült Kőrössi Albert Kálmán, és akkori irodavezetője, Kiss Géza tervei alapján.¹³ A molytalanítóhelyiségekkel is ellátott korszerű épület földszintjén rendkívül népszerű, élőmodelles bundabemutatókat is tartottak a vásárlóközönség szórakoztatására. A homlokzaton a tulajdonos hivatására utaló, prémvadászokat bemutató domborművek Göröntséri Greff Lajos munkái, aki Maróti Géza és ifj. Mátrai Lajos növendékeként az 1911-es torinói világkiállítás díszítési munkáiban is részt vett.¹⁴

GÖRÖNTSÉRI GREFF Lajos: Prémvadászokat ábrázoló domborművek, egykori Kutnewsky-ház, Budapest, Kristóf tér 6.

Lajos GÖRÖNTSÉRI GREFF: Reliefs showing fur-hunters, former Kutnewsky House, Budapest, Kristóf tér 6. | 1910 körül
Fotó: Bélavári Krisztina, 2019 / MÉM

A művész életének későbbi alakulásáról meglehetősen szűkös a rendelkezésünkre álló információ, ám annyi bizonyos, hogy az első világháború után elállt a tervezői pályától. 1914-ben, édesapja halála után Kőrössi Albert 40 ezer koronát adományozott a fővárosnak új fiókkönyvtár létrehozására (a mai Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár részeként), sőt a tervezési és építési munkák díjmentes elvégzését is felajánlotta. Az Országos Ismeretterjesztő Társulat „a nemeslelkű és a főváros kultúrája iránt érzett nagy szeretetre valló adományokért hálás elismerését és köszönetét”¹⁵ nyilvánította ki.

BALDAVÁRI Eszter

művészettörténész-muzeológus

(A művész születésének 150. évfordulója alkalmából a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ kiállítást rendez a szecesszió világnapja alkalmából a Ráth György-villában. A 2019. június 15. és szeptember 15. között látogatható tárlaton a Philanthia virágüzlet eredeti bútorai is megtekinthetők Duló Károly szecessziós építészekről szóló filmjei mellett. A kiállítás kurátora a szerző.)

1. Baldavári Eszter: Kőrössi Albert Kálmán. A szecessziók mestere. In: *Építőművészek Ybl és Lechner korában*. Szerk. Rozsnyai József. Budapest, 2015, 318.

2. Sebestyén Artúr önéletrajza a Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi Dokumentációs Központ (MÉM) múzeumi gyűjteményében.

3. MÉM, Sebestyén Artúr hagyatéka, I. sz. 72.298.

4. A király a műcsarnokban. *Pesti Hírlap*, 1900. december 4. 8.

5. Kőrösi Albert építész műterme. *Budapesti Építészeti Szemle*, XIII. évf. (1904), 211.

6. Budapest Főváros Levéltára (BFL). IV. 1407. b. 24734/1901-III.

7. Román András: Állatok a homlokzaton (2001). In: uő: *Amitől még szebb lehetne a város... Budapesti műemlékekről – nem (csak) műemlékeseknek*. Budapest, ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság, 2018, 103.

8. Baldavári Eszter: A német korai Jugendstil hatása Kőrössi Albert Kálmán építőművészetére. In: *Köztől a szép-tudományba. Tanulmányok a Fiatal Művészet-*

történezmű IV. Konferenciájának előadásaiból. Budapest, CentrArt, 2014, 173.

9. Kőműves: Modern építészet. *Magyar Iparművészet*, V. évf. (1902), 1. sz., 11–17.

10. A Philanthia virágcsarnok részvénytársaság (Philanthia Blumen-Halle Actien-Gesellschaft) cég igazgatósági tagjainak névsora. A Budapesti Királyi Törvényszék 1908. évi Központi Értesítője, 1906. december 28. 117294.

11. „A Philanthia Virággyűjtemény Váci-utca 9. számú helyiségében 6 óráig.” *Az Újság*, 1905. március 3.

12. *Pesti Hírlap*, 1916. december 28.

13. BFL. IV. 1407. b. 24412/1910-III.

14. Lendvai Károly: Tőry és Pogány. *Magyar Építőművészet*, X. évf. (1912), 7–8. sz., 15.

15. Budapest Fővárosi Törvényhatósági Bizottsága Közgyűlése Jegyzőkönyveinek Adatbázisa 1873–1949. 1914. február 18-iki közgyűlés, 109–110.

Milyen a Bauhaus plakáton?

GONDOLATOK A BAUHAUS 100 KIÁLLÍTÁS JUNIORDÍJAS ALKOTÁSÁRÓL

Mi történik, ha az európai modernizmus egyik meghatározó épülete, Johannes Itten színelmélete és egy kis formatan találkozik a grafikus tervezőasztalán? Miben egyesülhettek volna a vasbeton-építészet vívmányai a színek transzcendens nyelvét és a geometriai formákat kereső zenei akkordokkal? A két világháború között talán Walter Gropius egyik kiáltványának címlapján, ma pedig egy kiállítás plakátján. A plakát alkotója Olajos Mária Csenge, aki munkájáért a Pesti Vigadóban rendezett *Bauhaus 100* című kiállításon juniordíjat kapott.

A dessau alma mater emblemikus épülete mellett a plakát megidézi a Bauhaus oktatásában kiemelkedő szereppel bíró szín- és formatant, az iskola forradalmi hatását a vizuális kommunikáció és a tipográfia területén. A felsoroltak azonos médiumban való megidézésére és értelmezésére az adott kor művészeti trendjeinek integrálásában jeleskedő és a technikai újításokra érzékeny plakát műfaja ezért különösen alkalmasnak mutatkozik.

A manipulált fotó a Johannes Itten-i koloruniverzumban jelenik meg. A központban magasodó épület mintha csak ebben a percben nőtt volna ki a képtér aljából, a felvétel beállításának szögéből keletkezett csúcs pedig egészen a képtér „egét” uraló monumentális sárga égitestig nyújtózkodik. A piros atmoszféra az üveglablakokon is tükröződik, az átlós kompozíció dinamikáját az azonos színű körvonalak rajza teszi még hangsúlyosabbá.

A három síkforma bauhausi „szentháromsága” játékosan és nem direkt módon illeszkedik a képi környezetbe: a formák és színek interakciói a plakáton nem csupán letisztult vizuális elemek eseti párosításai, hanem sokkal inkább a hangulatteremtés eszközei. A négyzet az épület konstrukciójában, az építészeti elemekben és a kontúrozó vonalrajz szögletességében, a kör a gigászi nap és a Kandinszkij szín- és formatanát is idéző kék hold alakjában, míg a háromszög a ceruza hegyének formájában jelenik meg. A ceruza művészi eszköz és hagyományosan a tervezés és a design reprezentációs jelképe, ezért jelenléte a képen egyben a szuverén alkotó kézjegye is. A plakát alkotója ugyanakkor újrarajzolja

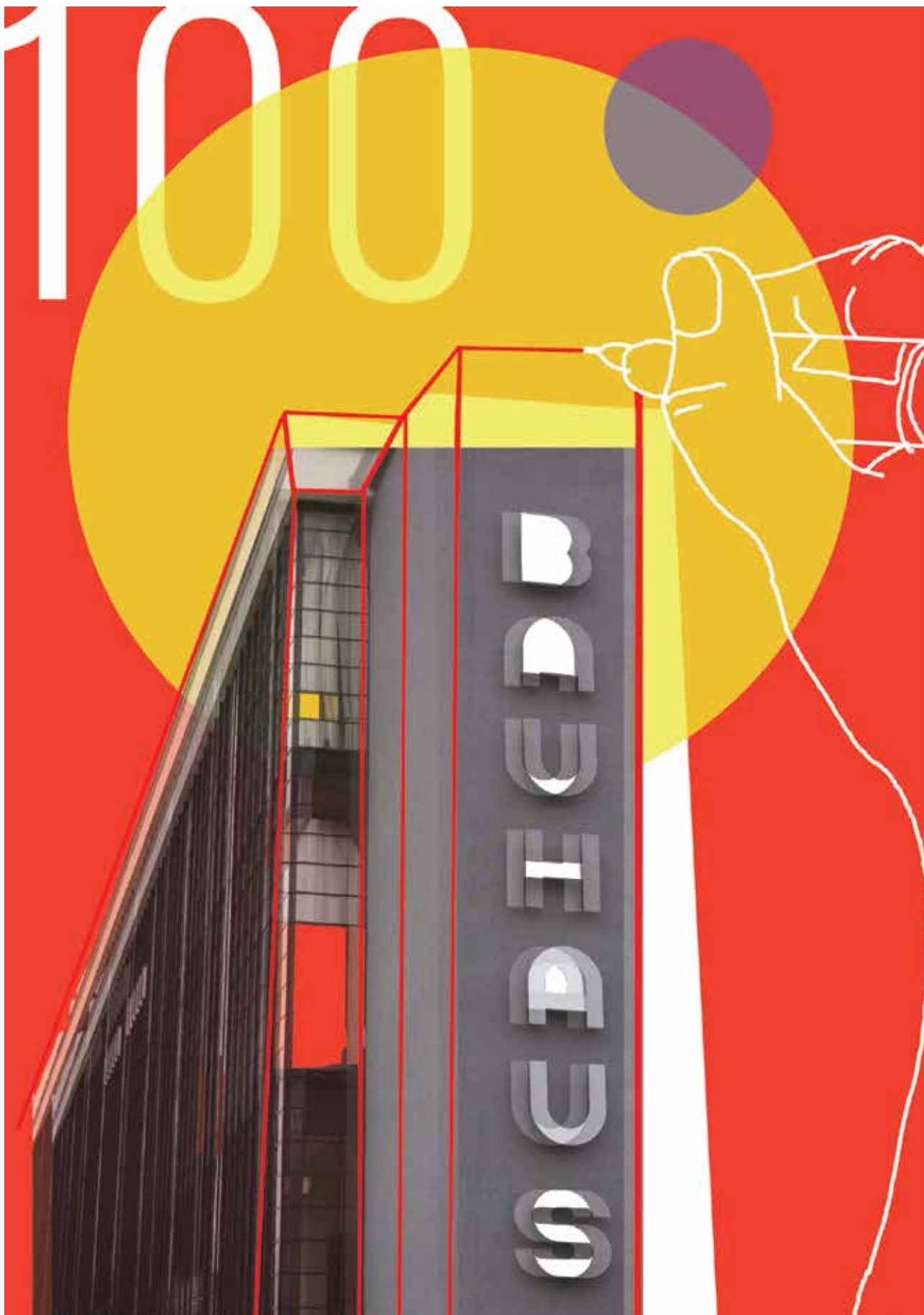
az épületet, a kontúrokkal kijelöli, azaz megerősíti a Bauhaus eszméinek fontosságát és időtállóságát – a kép terébe való beavatkozással egyértelműen állást foglal annak szellemisége mellett.

A húszas években ugyanezzel a primer művészi eszközzel tervezte meg Herbert Bayer az *Universal* betűtípust és a dessau iskola homlokzatainak feliratát is. A lehető legegyszerűbb geometriai formából építkező betűcsalád megtervezésére törekedett, amely végleg búcsút intett a betűtalpaknak, és szó szerint teret adott az egyes alakzatok szabadabb érvényesülésének. Bár az *Universal* bejárta a világot, és napjainkban is számos tervező merít belőle inspirációt, a Bauhaus felirat – változó idők, eszmék, trendek áramlatainak makacsul ellenállva – elidegeníthetetlen részévé vált a mozgalomnak és az iskolának.

A plakáton használt felvételen a felirat szinte lebeg, elemelkedni látjuk a vasbeton felülettől. Összecsúsznak a fizikai betűk és árnyékok, ahogy maga a hordozó épület is életlennek hat a tökéletesen fedő, tiszta színek vagy a jubileumi „100-as” felkiáltójel-szerű társaságában. Bár az életlenség lehetne feledésre utaló motívum vagy egyszerűen az esemény retrospektív jellegét hangsúlyozó képi jel, itt mégis olyan grafikus elemnek számít, ami térhatást képez, megtöri és plasztikusabbá teszi a plakát-kép sík dimenzióit.

Olajos Mária Csenge plakátja ikonikussá vált princípiumok és eszmék tiszta formáiból építkező alkotás, a bauhausi ideák sajátos montázsa. A tervezői elgondolás jól értelmezhetően jelenik meg a kész plakáton, megfelelően alkalmazza a műfajban rejlő adottságokat – és ha lehetőséget kapna, minden bizonnyal látványos színfoltja lehetne az utcának is. És bár szó szerint rajta hagyta kézjegyet, a plakátból még hiányzik egy személyesebb állásfoglalás, az alkotó karakteresebb jelenléte, ami az újabb és újabb kiállításokon ezer közül is felismerhetővé teszi majd munkáját.

SZŐNYEG-SZEGVÁRI Eszter
művészettörténész

OLAJOS Mária Csenge: Bauhaus 100 | Mária Csenge OLAJOS: Bauhaus 100 | 2019, vegyes technika, digitális print, 100x70,7 cm

Múzeumok Éjszakája 2019 – Június 22-én fővárosi és vidéki múzeumok – melyekhez egyetemek, könyvtárak és galériák is csatlakoznak – várják a tartalmas szórakozásra vágyókat. A programok napról napra bővülnek, a friss híreket, információkat a Múzeumok Éjszakája Facebook-oldalán lehet megtalálni. (A képen a rendezvénysorozat plakátja.)

A Várkert Bazár Testőrpalotájában (Budapest I. ker., Ybl Miklós tér 2–6.) rendezi kiállításait 2019 májusától a felújítás miatt bezárt Iparművészeti Múzeum. Három éven át félévente nyílnak időszakos kiállítások, melyeken bemutatják a múzeum legfontosabb gyűjteményeit. Elsőként az újonnan szerzett műtárgyakból *Értékkörzés, értéktérítés a 21. században* címmel láthatnak tárlatot az érdeklődők.

Fotóriporter Életműdíj 2019 – A 2018-ban alapított díjat idén Szebeni Andrásnak ítelték, melyet április 18-án adtak át a Robert Capa Kortárs Fotográfiai Központban.

Aranydiplomások kiállítása – Az egykori Magyar Iparművészeti Főiskolán (mai nevén Moholy-Nagy Művészeti Egyetem) 1968-ban diplomázott iparművész és tervezőművész közül 16 alkotó fél évszázados pályafutását felidéző kiállítás látogatható a Pesti Vigadóban 2019. május 8. és június 19. között. (Budapest V. ker., Vigadó tér 2.)

XL. Nyári Tárlat – 2019. május 24. és július 14. között rendezik meg a hazai kortárs képzőművészek sereg-szemléjét Szegeden. Az országos képzőművészeti találkozóhoz kapcsolódó tárlaton festményeket, szobrokat, éremsorozatokot, kisplasztikákat mutatnak be a Reöklapalotában. (Regionális Összművészeti Központ, Magyar Ede tér 2.)

Bauhaus100. Absztrakt revü – Válogatott művek Weininger Andor hagyatékából címmel rendezett kiállítást a Magyar Nemzeti Galéria. (Budapest I. ker., Szent György tér 2.) A weimari Bauhaus iskolában végzett, 1899 és 1986 között élt építész, festőművész, grafikus, formatervező 80 művét és 80 vázlatát tartalmazó kollekciónak válogatott tárlat 2019. március 29-től július 28-ig tekinthető meg. A képen Weininger Andor: *Kompozíció ezüst koronggal* (grafika).

Fotó: MNG

Mánia – Csendes stratégiák címmel Benczúr Emese, Imre Mariann, Szíj Kamilla, Szira Henrietta és Tarr Hajnalka régebbi és új munkái láthatók a Modemben 2019. április 7. és június 23. között. (Modern és Kortárs Művészeti Központ, Debrecen, Baltazár Dezső tér 1.) A tárlat egy közösségi projekt első, kutató jellegű állomása, amelyben az alkotók tartalomteremtésre invitálják Debrecen lakóit. Az így készült munkákat dokumentálják és 2020-ban mutatják majd be.

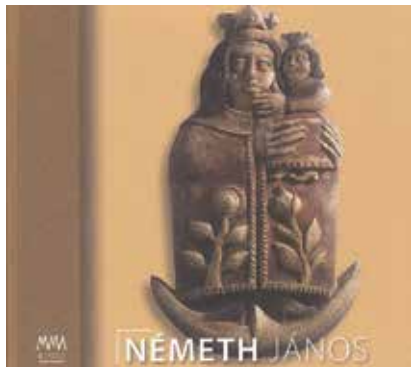
Arcana címmel csoportos kiállítás tekinthető meg 2019. május 17-től a Budapest Galériában. (Budapest III. ker., Lajos u. 158.) A június 30-án záruló tárlaton 36 művész alkotásai láthatók. A képen Köves Éva: *Pompidou* (fotó, olaj, vászon, installáció).

Fotó: Budapest Galéria

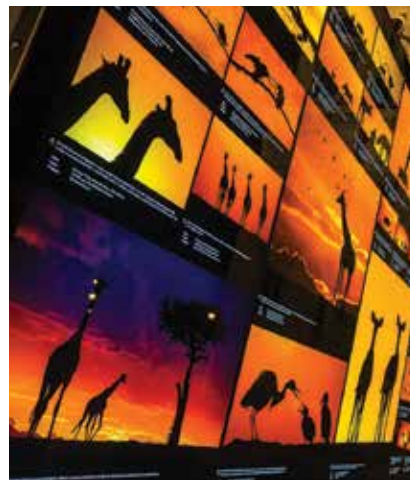
Tér///Erő – II. Építészeti Nemzeti Szalon. – A Műcsarnok 2019. április 26. és augusztus 25. között látható reprezentatív tárlatán a hazai építészeti eredmények bemutatása mellett a múltat idéző kiállítással, valamint *A jövő körvonalai* címet viselő futurisztikus elképzelésekkel is találkozhat az érdeklődő. (Budapest XIV. ker., Dózsa György út 37.)

Németh János keramikusművész
– Megjelent az MMA Kiadó *Iparművészek, Tervezőművészek* című sorozatának új kötete, amelyben Németh János munkásságát Feledy Balázs írása és Péntek Imre interjúja mutatja be. A gazdag képanyagot tartalmazó kiadvány borítóján (kép) a művész *Sarlós Madonna* című, 1988-ban készült alkotása látható.

Szabadtéri fotókiállítás – Máté Bence világhírű természetfotós húszévnnyi munkájából válogatva 333 négyzetméternyi üvegfelületen 623 fényképet mutat be vándorkiállításán. Tavaly Szegeden, 2019-ben Budapesten a Szent István-bazilika előtti téren volt látható március 13. és 31. között (kép), majd Debrecenben a Kossuth téren április 6. és 28. között. Az Év Természetfotósa díjjal 2010-ben Londonban elismert Máté Bence pályája során az ifjúsági és a felnőttmezőnyben is számos díjat nyert. A tárlat további állomásai: Gödöllői Királyi Kastély, május 4-től június 9-ig; Eger, Dobó tér, június 15-től július 7-ig; Keszthely, Festetics-kastély, július 13-tól au-

gusztus 4-ig; Szeged, Kárász utca, augusztus 10-től szeptember 8-ig; Győr, Széchenyi tér, szeptember 14-től október 6-ig; és Miskolc, Városház tér, október 12-től november 3-ig.

Fotó: Máté Bence

JELENTÉS A NEMZETI MŰVÉSZETI ÉS KULTURÁLIS KAPCSOLATOK ALAPÍTVÁNYA 2018. ÉVI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Az alapítványt a Cégbíróság 1992. november 27-én a 3563 szám alatt bejegyezte. **Bíróági nyilvántartási szám: 01-01-0003563.** Az alapítvány tevékenységét a módosított alapító okirat és a mindenkor érvényes számviteli jogszabályok előírásai szerint a kuratórium felügyelete mellett végzi.

I. SZÁMVITELI BESZÁMOLÓ

1. VAGYON	Ft
Nyitó vagyon	
2018. január 1-jén	39 110 448,-
2018. évi bevételek	48 289 315,-
2018. évi kiadások	44 984 580,-
2018. évi készpénz (pénztár-bank) január 1-jén	7 350 558,-
2018. évi készpénz (pénztár-bank) december 31-én	7 655 685,-
2. PÁLYÁZAT	
NKA-pályázat a Magyar Iparművészet című folyóirat kiadásához	18 950 000,-
NEA	2 500 000,-
MMA	2 000 000,-
3. EGYÉB PÁLYÁZATOK	
MMA-pályázat „Budapest Bank Budapestért”	10 000 000,-
Alapítvány	200 000,-
Egyéb	3 000 000,-
1% (NAV)	37 716,-

4. VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐK JUTTATÁSA

Az alapítvány kuratóriumának tagjai tevékenységüket önkéntes munkában, ellenszolgáltatás nélkül végzik.

5. PÉNZÜGYI BESZÁMOLÓ, MÉRLEGADATOK | Eredménylevezetés

A TÉTEL MEGNEVEZÉSE	2017. ÉV (E FT)			2018. ÉV (E FT)		
	Alap- tevékenység	Vállalkozási tevékenység	Összes	Alap- tevékenység	Vállalkozási tevékenység	Összes
Végleges pénzbevételek	25 104	13 090	38 194	36 688	11 600	48 288
Elszámolt bevételek	25 104	13 090	38 194	36 688	11 600	48 288
Pénzügyileg rendezett bevételek						
központi költségvetési	25 050	0	25 050	33 450	0	33 450
egyéb	45	0	45	3 218	0	3 218
Egyéb bevételek (aján- dózkodási szerződés alapján: ingatlan, tárgyi eszköz stb.)	0	0	0	0	0	0
Ráfordításként érvényesíthető kiadások	24 832	12 946	37 778	34 179	10 805	44 984
Ráfordítást jelentő elszám- olások	0	0	0	0	0	0
Végleges pénzkidadások, elszámolt ráfordítások	24 832	12 946	37 778	34 179	10 805	44 984
Adózás előtti eredmény	272	144	416	2 510	795	3 305
Fizetendő társasági adó	24	13	37	0	72	72
Tárgyévi eredmény	248	131	379	2 510	723	3 233

II. TARTALMI BESZÁMOLÓ

A Nemzeti Művészeti és Kulturális Kapcsolatok Alapítványa által kiadott Magyar Iparművészet című folyóirat szerkesztősége elköltözött, új címünk 1034 Budapest, Makovecz Imre u. 25. A lap 2018-ban 8 alkalommal jelent meg. Fő támogatónk a Nemzeti Kulturális Alap, az MMA, a NEA, új támogatónk még a „Budapest Bank Budapestért” Alapítvány.

A mérleg lezárásának időpontja: 2019. április 27.

JUHÁSZ Judit
kuratóriumi elnök

MAGYAR IPARMŰVÉSZET

HUNGARIAN APPLIED ARTS

2019/4

FŐSZERKESZTŐ:

Simonffy Szilvia – művészettörténész

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

Dávid Katalin – művészettörténész

Dvorszky Hedvig – művészettörténész

Ernyey Gyula – designer, szaktörténész

Fekete György – belsőépítész, iparművész

Feledy Balázs – művészetkritikus

Mascher Róbert – designer

Mezei Gábor – belsőépítész

Ritoók Pál – művészettörténész

Scherer József – designer

Schrammel Imre – keramikus és porcelántervező

OLVASÓSZERKESZTŐ:

Antal Mariann

SZERKESZTŐK:

Szabó Emma Zsófia – művészettörténész

Veress Kinga – művészettörténész

Wehner Viola – művészettörténész

HÍRSZERKESZTŐ:

Nagy Franciska

FORDÍTÓ:

Pokoly Judit

FELELŐS KIADÓ:

**Nemzeti Művészeti
és Kulturális Kapcsolatok Alapítványa**

GAZDASÁGI VEZETŐ:

Anda Judit

Telefon: +36 20 299 0767

LAPALAPÍTÓK:

Fekete György

N. Dvorszky Hedvig

Schrammel Imre

SZERKESZTŐSÉG:

1034 Budapest, Makovecz Imre utca 25.

Telefon/fax/üzenetrögzítő: (+36 1) 400 7897

Szerkesztőségi asszisztens: **Meszlény Anna**

Fogadóóra: szerdán, előzetes egyeztetéssel

E-mail-cím: magyariparmuveszet@gmail.com

Honlap: www.magyar-iparmuveszet.hu

E szám lapzártája: 2019. május 14.

Arculatterv: **Scherer József**

Grafikai tervezés: **Nagy Norbert**

Nyomás: **Pharma-Press Kft.**

facebook.com/magyariparmuveszetfolyoirat

A folyóiratban közölt szövegek és fotók szerzői jogvédelem alatt állnak. Utánnyomások, fénymásolóval való sokszorosítások csak a kiadó előzetes hozzájárulásával engedélyeztet.

ISSN 1217- 839X

Évente nyolcszor megjelenő folyóirat

Új folyam 26. – 2019/4 (június)

A MAGYAR IPARMŰVÉSZET AZ ALÁBBI MŰZEUMOKBAN, GALÉRIÁKBAN ÉS KÖNYVESBOLTOKBAN KAPHATÓ

Corvina Könyvesbolt (7621 Pécs, Széchenyi tér 8.)

Éghajlat Könyves Kávézó (1117 Budapest, Karinthy Frigyes út 9.)

FUGA Budapesti Építészeti Központ (1052 Budapest, Petőfi Sándor utca 5.)

Írók Boltja (1061 Budapest, Andrássy út 45.)

Műcsarnok (1146 Budapest, Dózsa György út 37.)

Palmetta Design és Textilművészeti Galéria

(1111 Budapest, Bartók Béla út 30.)

Tündérkert Galéria és Közösségi Tér (1036 Budapest, Bécsi út 53–55.)

KÜLFÖLDÖN TERJESZTI:

Baththyány Kultur-Press Kft.

H–1014 Budapest, Szentháromság tér 6.

Tel.: (+36 1) 489 0120, (+36 1) 212 5303

A folyóirat korábbi példányai a szerkesztőségben megvásárolhatók.

Egy példány ára: 1390 forint.

Előfizetési díja egy évre: 10 000 forint.

A lap előfizethető a Nemzeti Művészeti és Kulturális Kapcsolatok

Alapítványa 10402166-21629389-00000000 számlaszámán

vagy a szerkesztőségtől kért postautalványon.

E számunk megjelenését

a Nemzeti Kulturális Alap Iparművészet Kollégiuma

és a Magyar Művészeti Akadémia

támogatta.

MAGYAR

ÖRÖKSÉG

ANIMÁCIÓ | BELSŐÉPÍTÉSZET | BŐRMŰVESSÉG | DIGITÁLIS MŰVÉSZETEK

DIVATTERVEZÉS | IPARI FORMATERVEZÉS

KÁRPITMŰVÉSZET | KERÁMIA- ÉS PORCELÁNműVÉSZET | KÖRNYEZETTERVEZÉS

LÁTVÁNYTERVEZÉS | ÖTVÖSSÉG ÉS FÉMMŰVESSÉG | TERVEZŐGRAFIKA

TEXTILMŰVÉSZET | ÜVEGMŰVÉSZET

KALICZ-MÉSZÁROS Klára: Lélekkérgék – női öltözék | Klára KALICZ-MÉSZÁROS: Soul crusts – woman's outfit | 2018, textil, fém

Fotó: Udvardi Attila (*Cikkünk a 17. oldalon*)

